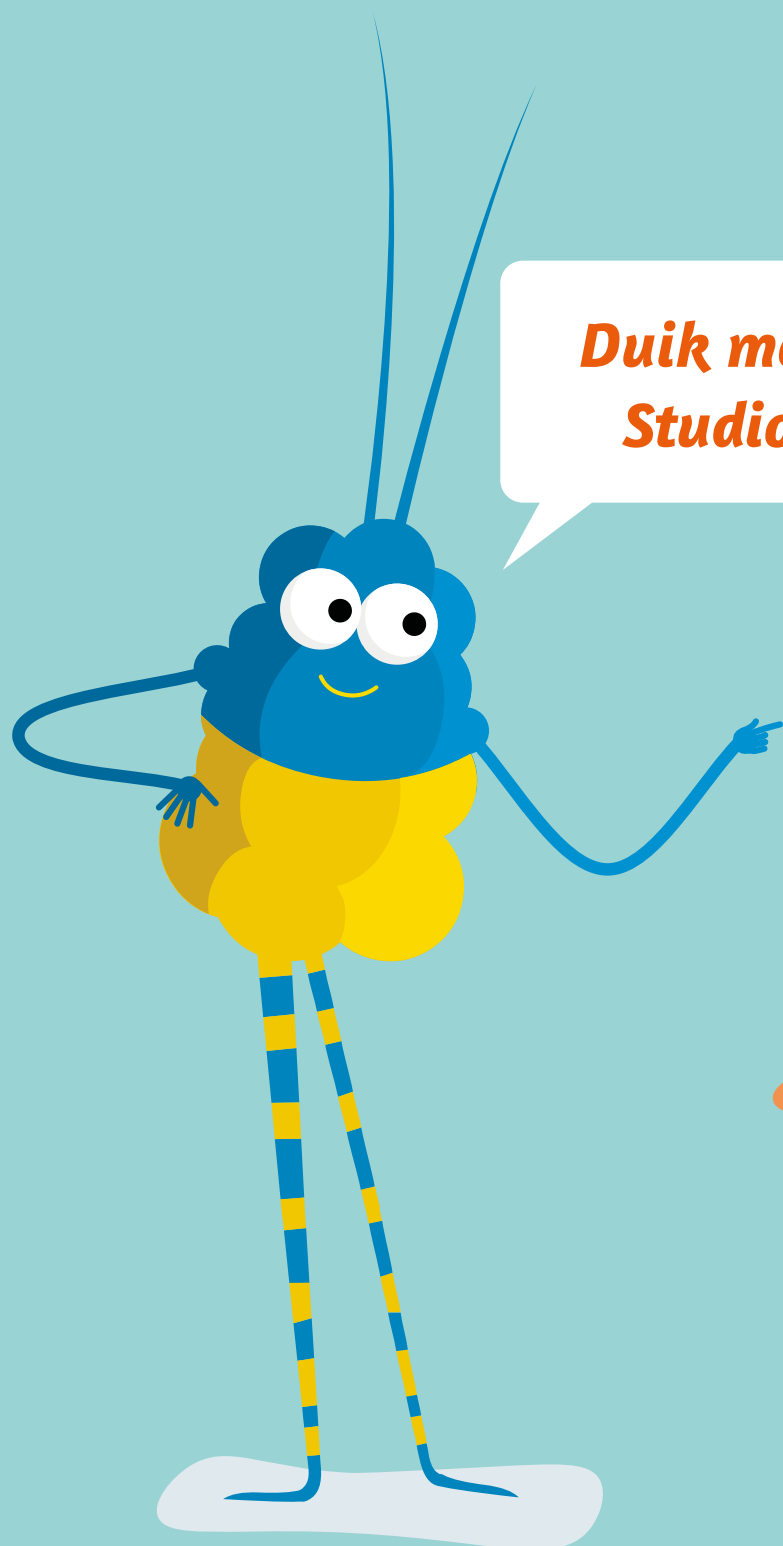

Doe-het-zelfpakket

handleiding leerjaar 3

***Duik mee in de wereld van
Studio taal en spelling!***

Studio

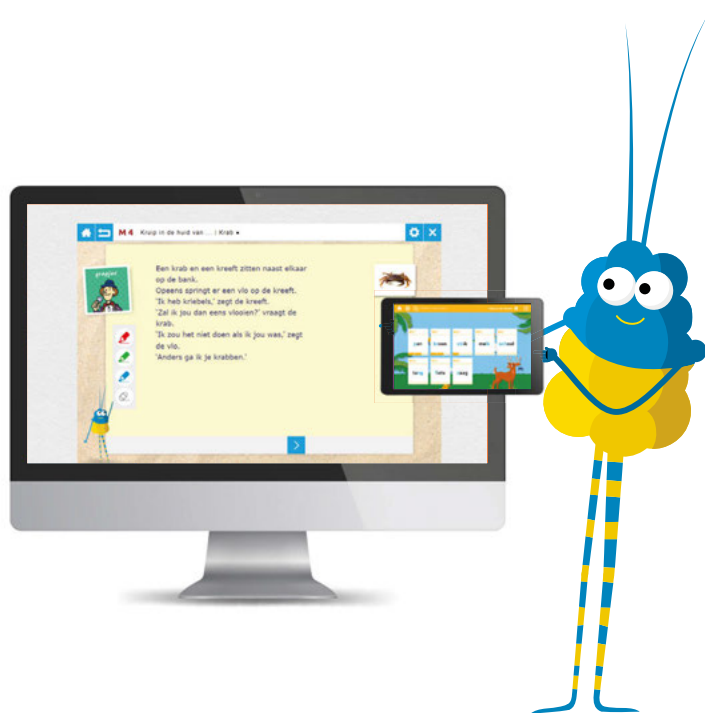
taal en spelling

Beste leerkracht,

In dit Doe-het-zelfpakket vind je enkele lessen van *Studio taal en spelling* om in jouw klas uit te proberen. Onze adviseurs hebben hun favoriete lessen geselecteerd, waardoor we ervan overtuigd zijn dat zowel jij als jouw leerlingen met veel plezier aan de slag zullen gaan met de lessen. Daarnaast vind je ook **Mijn woordenblad!**, **Studio leeswijzer** en **Studio woordwijzer** in dit Doe-het-zelfpakket. Dat zijn handige hulpmiddelen om in te zetten tijdens je lessen.

Met de **uitgebreide software** van *Studio taal en spelling* breng je taal écht tot leven. Activeer dus zeker jouw proeflicentie! Je vindt het stappenplan op de volgende pagina. Naast de lessen taal en spelling vind je ook nog enkele leuke tips om toe te passen tijdens andere vakken. We bieden je hiermee extra inspiratie om de methode nog meer tot leven te laten komen.

We wensen je veel plezier! Heb je nog een vraag of wat hulp nodig? Onze adviseurs staan voor je klaar. Neem contact op via uitgeverijzwijsen.be/adviseurs

Studio

taal en spelling

Doe-het-zelfpakket leerjaar 3

In dit het Doe-het-zelfpakket vind je de lessen taal en spelling voor **leerjaar 3**. Laat je verwonderen en duik mee in de speciaal voor jou geselecteerde lessen uit blok 4 van *Studio taal en spelling*.

Laat jouw leerlingen plezier beleven door al spelend aan de slag te gaan met het ganzenbord tijdens de les **woordenschat**.

Ontdek in de lessen **schrijven** op welke manier je een persoonlijke boodschap kunt overbrengen.

Laat de leerlingen hun brieven ook eens echt versturen per post naar hun thuisadres of per e-mail. Misschien is het leuk om tijdelijk een zelfgemaakte brievenbus in de gang te zetten en zo de leerlingen de kans te geven eens een brief te schrijven naar een juf of een meester, naar een kleuter die net gestart is, naar een vriend of vriendin buiten de klas waarmee ze op de speelplaats vaak optrekken.

In de les **technisch lezen** maken jouw leerlingen kennis met wat suiker doet met jouw lichaam. Ze doen dit door het lezen van een liedtekst waarin woorden met 'y' verscholen zitten.

Breng je les hierna echt tot leven door de koppeling met muzische vormig te maken. Je kunt de leerlingen in groepjes verdelen en hen elk een couplet van de tekst laten rappen. Wil je nog een stapje verdergaan? Film ieder couplet en monteer de delen nadien aan elkaar. Zo heeft je klas een hele rap gemaakt naar aanleiding van de les technisch lezen.

Veel plezier! Laat ons zeker weten wat jouw favoriete les was.

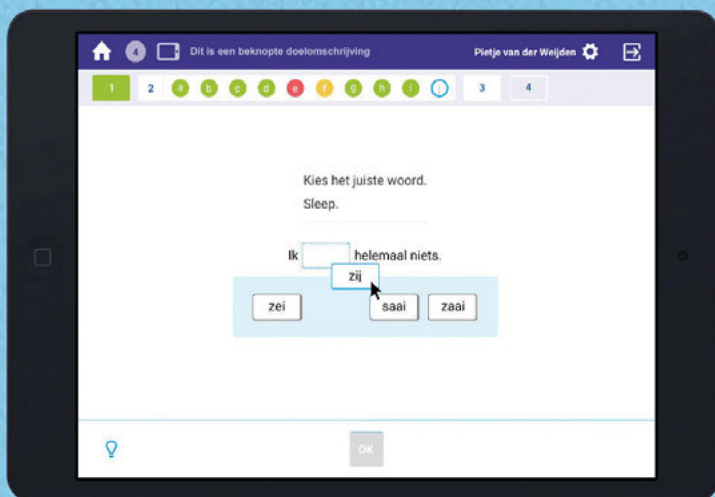
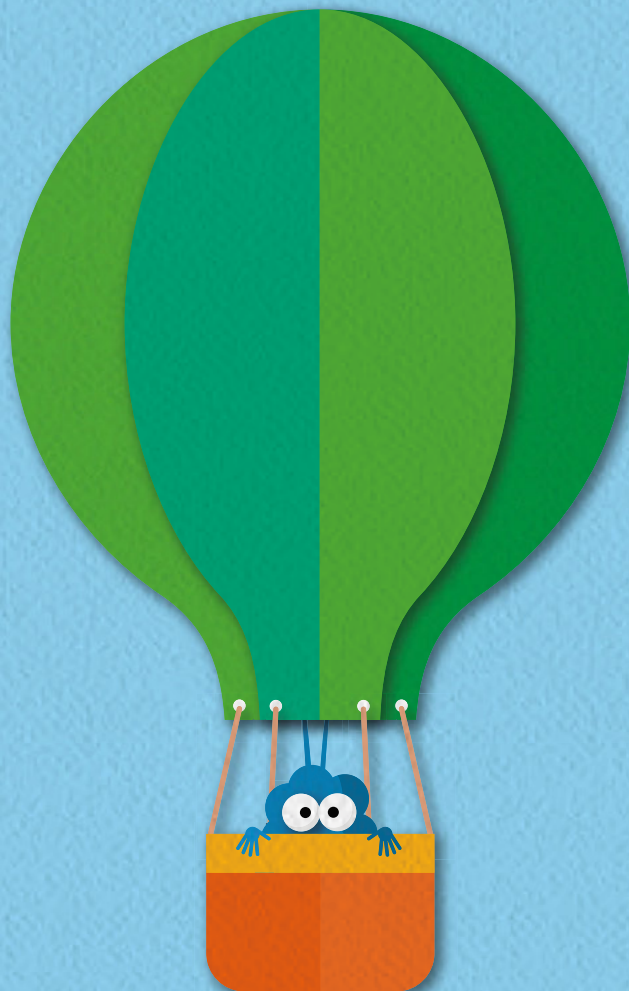

Ontdek de uitgebreide
software van

Studio

taal & spelling

Met de oefensoftware oefenen leerlingen
op hun eigen tempo én op hun eigen niveau,
op school en thuis.

De voordelen van de oefensoftware:

- De software is **ADAPTIEF**: hij past zich aan aan het niveau van de leerling
- De leerkracht heeft inzicht in de resultaten
- Ruim aanbod aan oefeningen
- Aandacht voor automatisering
- Met beloningssysteem voor leerlingen

Stap 1: inloggen via Licentieregie (<https://licentieregie.uitgeverijzwijzen.be>)

- Heeft je school nog geen account in licentieregie?
Wijs een persoon aan als beheerder en volg onderstaande stappen:

Bestellen Zwijzen-licenties

In Licentieregie kunt u namens uw school bestellingen doen voor een of meerdere online Zwijzen-programma's.

Heeft u al inloggegevens, dan kunt u direct

inloggen voor uw school en direct licenties bestellen of beheren.

Uw school zoeken

Voer de vier cijfers in van de **postcode** van de school waarvoor u licentie(s) wilt bestellen en klik op de knop *Zoek op postcode*.

Postcode school:

Zoek op postcode

U doorloopt de volgende stappen in het bestelproces

1. Kies uw school of log in.

- Heeft je school wel een account in licentieregie?
De beheerder van de school moet zich aanmelden.

Opgelst: personen die **NIET** aangesteld zijn als beheerder van de school, kunnen onderstaande wijzigingen **NIET** verrichten in licentieregie of de leerkrachtmodule.

Stap 1a: kies de gewenste methode

Ga naar 'Methode kiezen.'

ScholenBestellingsoverzichtMethode kiezenWerkkalenderLicentieoverzicht

Licentieregie

Kies de methode waarvoor u online software licenties wilt bestellen.

Dag Looft

Dag Pompoen!

Estafette

Ik pen!

Schatkist

Veilig leren lezen

Veilig leren lezen kim-versie

Veilig stap voor stap

Zie zo Spelling

Zie zo Taal

Ik pen! (Kimversie)

colMSa

Studio Spelling

Studio Taal

Vervolgens krijg je het overzicht aan licenties van de gekozen methode.

Programma's kiezen				
Maak uw keuze door de programma's aan te vinken				
Programma's	Licentie type en standplaats	Licentieprijs incl. btw	Standaard prijs	Pro
Leerjaar 2				
☐ Software Studio Taal Leerjaar 2	<keg> per direct	€ 75,00	€ 125,00	-
			Totaal Leerjaar 2	€ 6,00
Leerjaar 3				
☐ Software Studio Taal Leerjaar 3	<keg> per direct	€ 75,00	€ 125,00	-
			Totaal Leerjaar 3	€ 6,00
Leerjaar 4				
☐ Software Studio Taal Leerjaar 4	<keg> per direct	€ 75,00	€ 125,00	-
			Totaal Leerjaar 4	€ 6,00
			Totaal Studio Taal	€ 6,00

Stap 1b: activeer de licentie

Activeer een licentie:

- Vink in het linkervakje de gewenste licentie (per leerjaar) aan.
- Kies voor 'vaste licentie' of 'proeflicentie' bij licentietype.
- Tenslotte klik je op het gewenste softwareprogramma, plaats deze in je winkelwagen en voltooi je bestelling.

Programma's kiezen					
Maak uw keuze door de programma's aan te vinken.					
☒ Studio Taal		Licentie type en startdatum	Jaarprijs min instapkorting	Reguliere jaarprijs	Prijs
Leerjaar 2					
☒ Software Studio Taal Leerjaar 2		Proeflicentie per direct	€ 75,00	€ 125,00	-
				Totaal Leerjaar 2	€ 0,00
Leerjaar 3					
☒ Software Studio Taal Leerjaar 3		Proeflicentie per direct	€ 75,00	€ 125,00	-
				Totaal Leerjaar 3	€ 0,00
Leerjaar 4					
☒ Software Studio Taal Leerjaar 4		Proeflicentie per direct	€ 75,00	€ 125,00	-
				Totaal Leerjaar 4	€ 0,00
				Totaal Studio Taal	€ 0,00

Proeflicentie = Uitgeverij Zwijsen biedt je de mogelijkheid om eenmalig de software 3 maanden gratis uit te proberen. Na deze periode stopt de software automatisch.

Indien je als school na de proefperiode van 3 maanden wenst verder te werken met de software, dien je bovenstaande stappen terug uit te voeren en bij licentietype te kiezen voor 'vaste licentie'.

Opgelet:

- Vergeet niet ‘akkoord’ aan te vinken.
- Zodra bevestigd, krijgt de beheerder per direct een mail toegestuurd. Via deze mail dien je nog de algemene voorwaarden te accepteren. Hierna kan de school met de software aan de slag. De beheerder kan dat op zijn/haar beurt leerkrachten van de andere klassen gaan toevoegen zodat deze ook actief aan de slag kunnen met de software.

Dit doe je door: Klasbeheer > Leerkrachten > Invoeren > Gegevens effectief invoeren > Klik op 'toevoegen'

Kom je deze tekens tegen?

Doe dan dit.

Bespreek samen.

Werk samen met je buur.

Lees de tip.

Lees goed en vlot.

Lees vloeiend.

Lees in je boek.

Ga verder in Vloeiend & vlot.

10 tips bij vloeiend lezen

Wat zie ik in de tekst?

- 1 Ik bekijk de tekst voor het lezen.
- 2 Ik let op de leestekens.
- 3 Ik let op de beschrijvende woorden.

Wat hoort bij elkaar?

- 4 Ik lees zinnen, geen losse woorden.
- 5 Ik lees zinnen, geen regels.
- 6 Ik lees groepjes woorden bij elkaar.
- 7 Ik kies goede adem-momenten.

Wat kan ik met mijn stem duidelijk maken?

- 8 Ik leg nadruk op belangrijke woorden.
- 9 Ik maak de tekst boeiender met mijn stem.
- 10 Ik gebruik verschillende stemmen.

Studio
taal

HANDLEIDING

LESVERLOOP

Op verkenning

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

1. Bekijk een **filmfragment** van een nieuwslezer, weerman/-vrouw of tv-presentator (zie *Praktische info*). Vraag de leerlingen wat hun opvalt.

- Hoe spreken die mensen?
- Welke gebaren gebruiken ze?

2. Bekijk daarna een filmfragment van een komiek of toneelspeler.

- Wat valt op?
- Hoe brengen die mensen hun verhaal?
- Naar wie luister je het liefst? Waarom?

LEERWERKBOEK

Opdracht 1

De leerlingen lezen de tekst over Denny. Ze zien dat hij veel gebaren maakt. Ze noteren wat ze aan hem opmerken. Daarna beelden ze zich in dat Denny geen succes had met de visvangst. Welke gebaren zou hij dan maken?

Enkele leerlingen die dat willen, spelen Denny.

- Was het duidelijk dat de visvangst geen succes was?
- Hoe heb je dat gehoord en gezien?

Uitleg

LEERWERKBOEK

Lees samen de **uitleg**.

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Ga in op het **verschil tussen gebaren en mimiek**. Bespreek ook de verschillen tussen iemand die het nieuws voorleest en iemand die grapjes maakt of een verhaal vertelt. Verwijs daarbij naar de filmfragmenten uit de verkenningfase.

Toon opnieuw een **filmfragment** van een nieuwslezer en een van een komiek of toneelspeler. De leerlingen kunnen nu al gericht kijken en luisteren.

Toon ook enkele slechte voorbeelden (heel saaie stem, radiostem die zo snel spreekt dat je er niets van begrijpt ...).

Maak een **bordschema** met de ervaringen van de leerlingen met gebaren en mimiek.

Aan de slag

LEERWERKBOEK

De leerlingen werken in **heterogene duo's**. Na elke opdracht vullen de leerlingen de evaluatie bij opdracht 6 in.

Opdracht 2

De leerlingen werken in **duo's**. Een leerling leest woorden voor en maakt bij elk woord een gebaar. Bij sommige woorden maakt hij **bewust een verkeerd gebaar**.

De luisteraar kleurt de woorden waarbij een verkeerd gebaar is gemaakt. Daarna worden de rollen omgewisseld.

Op verkenning

1

Lees de tekst.

- Wat merk je op aan Denny? Bekijk zijn gebaren.

- Stel dat Denny geen vis had gevangen. Hoe zou hij dan praten/handelen?

Uitleg

Als je spreekt, maak je soms **gebaren**.
Dat doe je om duidelijk te maken wat je wilt zeggen.
Maar ook om je verhaal **levendig** en aangenamer te maken voor de luisteraar.
Je kunt ook met je gezicht (je ogen, je mond, je neus) 'spreken'. Dat heet je **mimiek**.

Aan de slag

2

Lees de woorden voor.

- Maak daarbij af en toe verkeerde gebaren.
- Bij links wijs je bijvoorbeeld naar rechts.
- En bij lekker knijp je je neus dicht.
- Je klasgenoot kleurt de woorden waarbij je een verkeerd gebaar hebt gemaakt.
- Wissel de rollen om.

Gericht luisteren naar een tekst en ontdekken wat belangrijk is bij het vertellen om geboeid te (blijven) luisteren naar wat wordt verteld.

Het luisterdoel bepalen.

Zelf vertellen en spreken met aandacht voor expressie (mimiek en gebaren), articulatie en stemvolume.*

Verkeerde gebaren maken is niet eenvoudig. De luisteraar moet zowel gericht luisteren als kijken en ontdekt dat verkeerde gebaren het luisteren kunnen hinderen en het begrijpen moeilijk maken.

Opdracht 3

De duo's **lezen de tekst eerst zonder en daarna met gebaren** aan elkaar voor. Zo ervaren ze dat lezen en tegelijk gebaren maken niet eenvoudig is. Ze duiden aan wat ze het best vonden: de spreker zonder of met gebaren. De leerlingen ervaren dat hun intonatie veel sterker wordt als ze daarbij gebaren maken. Ze leven zich meer in in wat ze vertellen.

Opdracht 4

De ene leerling leest de tekst, terwijl de andere daarbij gebaren maakt. Daarna worden de rollen omgewisseld. Wandel rond en merk op dat iedereen een eigen mimiek heeft en andere gebaren kan gebruiken. Laat leuke ideeën tonen aan de hele klasgroep.

Opdracht 5

De leerlingen **bereiden zelf een tekst voor**. Ze zijn twee keer spreker: in de eerste situatie als marktkramer, in de tweede situatie als verteller van een informatieve tekst (nieuwslezer). Ze mogen elk voor zich eerst nadenken en enkele **kernwoorden** noteren. Die kunnen ze bij het vertellen gebruiken als geheugensteuntje. Daarna bespreken ze wat ze van elkaar (en van zichzelf) vonden. Benadruk de positieve elementen van elk spel, zodat de leerlingen hun eventuele angst overwinnen om voor een groep te spreken.

Extra opdracht

De leerlingen die snel klaar zijn, maken de extra opdracht. Ze kiezen een **mop**, die ze eerst als nieuwslezer en daarna met veel gebaren en mimiek vertellen.

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 6

De leerlingen kijken na elke opdracht terug op hun ervaringen als luisteraar/spreker. Bespreek de resultaten telkens **klassikaal**.

3

Je bent een beroemde acteur.

- Lees de tekst eerst stil.
- Lees hem dan hardop voor aan je klasgenoot: eerst zonder en daarna met gebaren.
- Wissel de rollen om.

Ik ben de mooiste, de grootste,
de rijkste van het hele land.
Ik! Ik ben beroemd!
De mensen houden van mij.

Maar soms ... voel ik me klein.
Dan wil ik gewoon zijn.
Dan wil ik zijn wie ik echt ben.
Ik.

- Wat vind je beter? Schap wat niet past en vul aan.

Ik vind het beter zonder / met gebaren, omdat _____

4

Je zit met een klasgenoot rond een kampvuur. Julie vertellen om de beurt verhalen.

- Lees de tekst eerst stil.
- Lees hem dan hardop voor, terwijl je klasgenoot daarbij gebaren maakt.
- Wissel de rollen om.

Ik hoor een vreemd geluid.
Woezj, woezj ...
Ik kijk om me heen.
Niets te zien, in de verste verte niet.
Geen kip, geen hond.
Het geluid wordt harder ...
Ik schuifel zachtjes naar voren.
Ik ben bang.

Opeens schrik ik.
Boven me.
Een luchtballon!

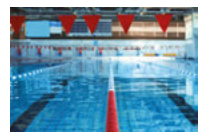
5

Je vertelt twee keer.

- 1 Je staat op de markt en wilt zoveel mogelijk aardbeien verkopen.
Gebaren en mimiek zijn heel belangrijk.

- 2 Als nieuwslezer meld je dat er volgende week een nieuw zwembad in je stad opent.
Spreek duidelijk en niet te snel.

Noteer enkele woorden die je zullen helpen bij het vertellen.

Extra opdracht

Kies een mop.

Vertel die eerst zoals een nieuwslezer zou doen.
Daarna vertel je de mop met veel gebaren en mimiek.

Een man gaat naar de dokter en zegt:
'Mijn neus is verstopt.'
De dokter antwoordt:
'Ik heb hem al gevonden.
Hij zit midden op je gezicht!'

Gek, Niets en Niemand
zitten in een boom.
Opeens valt Niemand eruit.
Niets zegt tegen Gek:
'Snel, bel een ziekenwagen!'.
Gek belt naar de 112 en zegt:
'Hallo, ik ben Gek
en ik bel voor Niets,
om even te zeggen
dat Niemand uit de boom is gevallen.'

Terugkijken

6

Blik terug op je ervaringen als luisteraar/spreker.

opdracht 2	Hoe vond je het om verkeerde gebaren te maken? Hoe vond je het om te luisteren naar iemand die de verkeerde gebaren maakt?
opdracht 3	Vond je de oefening makkelijker met of zonder gebaren? Waarom?
opdracht 4	Wat vond je van de gebaren van je klasgenoot bij je verhaal?
opdracht 5	Kon je je makkelijk inleven in je rol? Waarom (niet)?

MATERIAAL

- filmfragment 1: een nieuwslezer, weerman/-vrouw of tv-presentator
- filmfragment 2: een komiek of toneelspeler
- 'slechte' filmfragmenten: saaie stem, te snel lezen ...
- observatiewijzer spreken/luisteren (zie leerkrachtassistent)
- leerwerkboek p. 5-9

PRAKTISCHE INFO

- Zet de filmfragmenten klaar. Je vindt heel wat geschikte filmfragmenten online (YouTube).
- Neem er per leerling de [observatiewijzer spreken/luisteren](#) bij. Tussentijds observeren is aangewezen.

DIDACTISCHE INFO

De leerlingen werken in deze les vooral in duo's. Zo voelen ze zich veilig als ze spreker moeten zijn. Als ze toch iets voor de hele groep willen brengen, benadruk je de positieve elementen. Zo voorkom je dat leerlingen afgeschrikt worden en niet meer voor een groep willen praten.

In de rugzak

In B3Les15 leerden de leerlingen rekening houden met de luisteraar en het onderwerp tijdens het interviewen.

En hierna

In B4Les9 ervaren de leerlingen dat je meestal niet 'letter per letter' (klank per klank) luistert, maar dat je een groter stuk betekenis geeft en verbanden legt met wat je al weet (van vroeger of door de context).

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Gericht samenwerken met anderen.
- Naar aanleiding van een dramaspel een personage zelfstandig dramatisch spelen met stem, mimiek, het lichaam en attributen.

TIP

Koppel deze les aan een [muzische les](#) rond mime en handentheater.

AANDACHT VOOR WOORDEN

- [het gebaar](#)
beweging met je hoofd of lichaam om iets duidelijk te maken
De agent stak zijn arm omhoog. Dat was het gebaar om te stoppen.
- [boeiend](#)
wat je aandacht in beslag neemt, interessant
Ik vond jouw verhaal heel boeiend; ik bleef in spanning luisteren tot het einde.
- [de mimiek](#)
gezichtsuitdrukking, gebarenkunst
Mimespelers zijn de kampioenen van de mimiek. Zonder woorden vertellen ze een heel verhaal met hun lichaam.

TALen IN JOUW KLAS EN OM JE HEEN

Heb je op vakantie al gemerkt dat mensen in een ander land soms [andere gebaren](#) maken dan wij? Italianen staan bekend voor hun overdadige gebaren tijdens het spreken. Toon een filmfragment als voorbeeld.

Misschien zijn er leerlingen die kunnen vertellen hoe hun [\(groot\)ouders](#) bepaalde gebaren maken, zeker als die in een ander land wonen of uit een andere cultuur afkomstig zijn?

Voorbeelden

- Het hoofd lichtjes naar achteren gooien kan 'nee' betekenen (wij schudden dan met ons hoofd).
- Het gebaar voor 'Kom hier!' lijkt soms meer op wat wij zouden doen voor 'Ga weg!'.
- In Griekenland schudden ze 'nee' terwijl ze 'ja' bedoelen en omgekeerd.

De leerlingen met een andere culturele achtergrond maken in deze les mogelijk andere gebaren dan de leerlingen met een louter Vlaamse achtergrond.

Het kan voor leerlingen met een andere thuistaal ook moeilijker zijn om gebaren te maken, omdat ze de nuances van de teksten missen. Zij hebben met vier talen te maken: twee gesproken talen en twee vormen van gebarentaal. Wees aandachtig daarvoor.

LESVERLOOP

Op verkenning

LEERWERKBOEK

1. De leerlingen lezen de vragen en denken daarover even na. Houd daarna een **klasesprek**: de leerlingen vertellen vrij over hun ervaringen met de verschillende communicatiemiddelen.

2. Verdeel de klas in **groepen van vier** en geef hun de **brieven en kaartjes** die je hebt meegebracht. De leerlingen verkennen het materiaal. Bespreek de **functie** van de brieven en kaartjes **klassikaal**.

- Wanneer of waarvoor heb ik die brief / dat kaartje gekregen?
- Wie heeft die brief / dat kaartje geschreven?
- Wat is de bedoeling van die brief?

Vestig daarna de aandacht op de **vorm**.

- Hoe beginnen de brieven en de kaartjes? Hoe eindigen ze? (Bespreek enkele varianten, zodat de leerlingen het verschil zien tussen vriendschappelijke en formele aansprekingen en groeten.)
- Wat vind je nog op het kaartje? (een adres en een postzegel)
- Waarom staat het adres daar? Waar staat het adres bij een brief?

Uitleg

LEERWERKBOEK

Lees samen de **uitleg**.

De leerlingen vertellen daarna in hun eigen woorden wat ze gelezen hebben. Ze verduidelijken dat met hun meegebrachte brieven en kaartjes. Zo controleer je of ze alles begrepen hebben en horen ze de leerstof ook nog eens op een andere manier uitgelegd.

- Waarom schrijven mensen een brief, kaartje of e-mail? Wat willen ze daarmee bereiken?
- Wat schrijven mensen zoal in brieven, op kaartjes en in e-mails?
- Wat schrijf je aan het begin? En aan het einde? (Waarom zeg je soms 'Beste' en in een ander geval 'Liefste'? Wanneer gebruik je 'Hoi'?)

Aan de slag

LEERWERKBOEK

Opdracht 1

De leerlingen krijgen situaties en kiezen het **juiste communicatiemiddel**. Daarna gaan ze in gesprek met hun buur. De oplossingen worden **klassikaal** besproken (er zijn verschillen mogelijk).

Opdracht 2

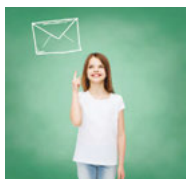
De leerlingen lezen **de brief en het kaartje van Joke** en beantwoorden in **duo's** welke informatie gegeven wordt.

Overloop de antwoorden **klassikaal**. Wijs ook op de hoofdletters aan het begin van een brief/kaartje.

- Wat staat eerst? (voor wie de brief / het kaartje bedoeld is)
- Hoe begint de eerste zin? (met een hoofdletter)

Op verkenning

- Je hebt waarschijnlijk zelf al eens een **kaartje** gekregen. Waarom had je dat kaartje gekregen?
- Brieven worden verstuurd via de post. Je vindt ze in de brievenbus. Heb je al eens een brief geschreven? Wanneer? Waarom?
- Er bestaan ook elektronische brieven. Je noemt dat **e-mail**. Waarom sturen je ouders een e-mail? Heb je zelf al eens een e-mail gestuurd? Naar wie? Waarom?

Uitleg

Als je iets wilt vertellen aan iemand die niet bij jou is, kun je een **brief** schrijven aan die persoon. Maar je kunt ook een **kaartje** of een **e-mail** sturen.

Wat kies je?

Een brief? Een kaartje? Of een e-mail?

Dat is niet altijd een makkelijke beslissing. Je moet immers met heel wat zaken rekening houden.

Ik schrijf een brief, want ...

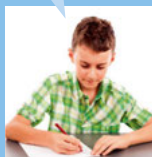
- ik schrijf graag.
- ik heb het e-mailadres van de ander niet.
- ik heb zelf ook een brief gekregen.
- ik heb veel te vertellen.

Ik schrijf een kaartje, want ...

- ik wil iemand een wens toesturen.
- er staat een mooie afbeelding op de voorzijde.
- ik heb niet zo heel veel te vertellen.
- ik schrijf graag.

Ik schrijf een e-mail, want ...

- ik wil iets vragen of afspreken.
- ik wil heel snel een antwoord krijgen.
- ik heb geen telefoonnummer van de ander.
- ik antwoord op een e-mail die ik gekregen heb.

Aan de slag

1 Wat kies je voor de volgende situaties: een brief, een kaartje of een e-mail?

Schrijf een B (brief), K (kaartje) of E (e-mail) in het vakje.

Bespreek met je buur.

Volgende week ben ik jarig. Ik nodig mijn beste vriend uit voor een feestje.

☐

Ik ben op kamp. Ik wil mijn ouders vertellen wat ik allemaal meemaakt.

☐

Je wilt meer te weten komen over het spel dat je in een webshop op het internet hebt gezien.

☐

Mijn vriend is verhuisd. Ik wil weten hoe het met hem is.

☐

Mijn tante heeft haar been gebroken. Ik wil haar veel beterschap wensen.

☐

2 Joke logeert bij haar nichtje Marie in Antwerpen.

Ze schrijft een brief naar haar oma en opa. Lees wat ze schrijft.

Joke stuurt ook een kaartje naar huis. Lees wat ze schrijft.

Wat schrijft Joke in haar brief en op haar kaartje?

Kruis aan.

- ☐ hoe je pannenkoeken maakt
- ☐ wat ze gedaan heeft
- ☐ get adres van Marie
- ☐ wat ze ervan vindt om bij Marie te zijn
- ☐ een lijst met spullen die ze meenam
- ☐ vragen

Opdracht 3

De leerlingen analyseren [de e-mail van de ouders van Joke in duo's](#). Ze duiden ook aan waarom de ouders van Joke een e-mail schrijven.

Je kunt deze opdracht ook [individueel](#) laten maken als je merkt dat (sommige) leerlingen al vertrouwd zijn met e-mail.

Opdracht 4

De leerlingen vullen een kaartje aan.

Help hen als je merkt dat ze op een verkeerde manier beginnen of eindigen, of als ze het adres niet correct noteren. Besteed ook aandacht aan hoofdletters en leestekens.

- Wat schrijf je aan de linkerkant? (de inhoud van het kaartje)
- Wat schrijf je aan de rechterkant? (naam en adres)
- Wat moet je aan het begin van de linkerkant schrijven? (aan wie het kaartje gericht is)
- Wat moet je aan het einde van de linkerkant schrijven? (van wie het kaartje komt)

Je kunt deze opdracht ook [individueel](#) laten maken als de leerlingen hun eigen kaartje willen schrijven.

Enkele leerlingen lezen hun kaartje voor. Ga in op de verschillende aansprekingen die de leerlingen hebben gebruikt.

Opdracht 5

De leerlingen [vullen een e-mail aan](#). Begeleid waar nodig.

- Wat schrijf je bij Aan? Wat schrijf je bij CC? Wat schrijf je bij Onderwerp?
- Wat schrijf je eerst?
- Hoe eindig je?

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 6

Kopieer het kopieerblad en knip een reeks [kaartjes](#) uit voor elk duo. De leerlingen groeperen de kaartjes per communicatiemiddel. Let op: het is mogelijk dat de leerlingen enkele kaartjes bij een verschillend medium leggen! Als ze hun keuze zinvol verklaren, is dat ook correct.

De leerlingen gaan na of ze weten wanneer ze een brief, kaartje of e-mail kunnen schrijven.

3

De ouders van Joke sturen een e-mail naar de ouders van Marie. Lees wat ze schrijven.

Nieuw bericht

Aan: [vercruysen@hotmail.com](#) CC

Onderwerp: Ophalen Joke

Dag Paul en Linda

Is het goed als wij Joke vrijdag komen ophalen?

Lukt dat voor jullie rond 6 uur 's avonds?

Het kan ook later voor ons.

Laat maar iets weten.

Hopelijk hebben de meisjes veel pret!

Groeten

Marc en Els

PS: Geef Joke een knuffel van ons.

Verzenden

Duid in de e-mail aan met een kleur:

- groen: de personen voor wie de e-mail bedoeld is,
- blauw: de personen die de e-mail hebben geschreven,
- rood: het adres waarnaar de e-mail verstuurd wordt,
- geel: waarover de e-mail gaat.

Waarom schrijven de ouders van Joke een e-mail?

Kruis aan.

☐ Ze willen vertellen dat ze Joke missen.

☐ Ze willen weten of Joke wel braaf is.

☐ Ze willen afspreken wanneer ze Joke komen ophalen.

4

Je bent een hele week met de klas aan zee. Je schrijft een kaartje naar huis. Vul het kaartje aan.

- Wat schrijf je aan het begin?

- Vul de zinnen aan.

- Wat schrijf je aan het einde?

Zorg er ook voor dat de postbode weet waar hij/zij het kaartje moet bezorgen.

Gisteren hebben we _____

_____ geleden.

Ik heb de zee al gezien! We gaan elke dag naar het strand. De zee is enorm groot en maakt veel lawaai. Vandaag gaan we _____

Ik vind het hier _____

5

Je bent je agenda vergeten in de klas. Nu weet je niet welke taken je hebt. Je stuurt snel een e-mail naar Aisha, je beste vriendin uit de klas. Vul de e-mail aan.

- Wat is het e-mailadres van Aisha?

- Wat is het onderwerp van je e-mail?

- Wat schrijf je aan het begin?

- Wat schrijf je aan het einde?

Nieuw bericht

Aan: _____ CC

Onderwerp: _____

Ik ben mijn agenda in de klas vergeten. Stom, hé!

Nu weet ik niet wat we tegen morgen moeten doen. Wil je mij dat mailen?

Verzenden

Terugkijken

6

Leg de kaartjes op de juiste plaats.

Duid aan wat voor jou past.

☐ Ik weet nu wanneer ik een brief kan schrijven.

☐ Ik weet nu wanneer ik een kaartje kan schrijven.

☐ Ik weet nu wanneer ik een e-mail kan verzenden.

Wat zou jij graag schrijven in een volgende les?

Omkring.

een brief

een kaartje

een e-mail

MATERIAAL

- brieven en kaartjes (zie *Praktische info*)
- computer met internetverbinding
- kopieerblad kaartjes (zie leerkrachtassistent)
- leerwerkboek p. 14-18

PRAKTISCHE INFO

Vraag vooraf aan de leerlingen om [brieven en kaartjes](#) mee te brengen. Zorg zelf ook voor brieven en kaartjes die bij verschillende gelegenheden horen: vakantie, verjaardag, informatie over ...

Zorg ervoor dat je tijdens deze les een [e-mail](#) kunt tonen op een computerscherm.

DIDACTISCHE INFO

In deze les leren de leerlingen de inhoud en de vorm van de drie teksttypes (brief, kaartje, e-mail) kennen (wat er aan het begin en het einde van een brief, kaartje en e-mail geschreven wordt, wat er in een e-mail bij 'Aan', 'CC' en 'Onderwerp' ingevuld wordt).

In de rugzak

- In B1Les6 hebben de leerlingen kennism gemaakt met formulieren. Ze hebben een adres leren invullen.
- In B3Les17 hebben de leerlingen een tekst leren afwerken met aandacht voor het gebruik van verbindingswoorden en een afbeelding met bijschrift.

En hierna

In B4Les11 leren de leerlingen het verschil tussen een formele en informele aanspreking en groet kennen. Ze leren een formele of informele brief schrijven en doelbewust voor een van beide kiezen.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

Gericht samenwerken in duo: iets aan elkaar kunnen uitleggen en voorstellen formuleren om tot een oplossing te komen bij vragen.

AANDACHT VOOR WOORDEN

afspraken

in onderling overleg bepalen

Aan het begin van het schooljaar spreken we met de hele klas en de juf/meester af wat wel en niet mag.

LESVERLOOP

Op verkenning

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Vertel de leerlingen dat ze vandaag het vervolg van [het verhaal van Karim, Lars, Joran, Sofia en Lola](#) zullen lezen.

- Wie weet nog hoe het met de vrienden gaat?
- Wat hebben ze vorige keer gedaan?

Zorg ervoor dat de leerlingen vertellen waar het verhaal is geëindigd, zodat ze meteen kunnen aanknopen bij het vervolg.

Geef de leerlingen een [luisteropdracht](#).

- Naar welke attractie gaan de vrienden?
- Bij deze attractie zal er iets spannends gebeuren. Luister goed en vertel me straks wat er precies gebeurt.

LEERWERKBOEK

Opdracht 1

Lees het verhaal [voor](#). De leerlingen houden hun leerwerkboek nog gesloten.

Houd na afloop een kort gesprek over het verhaal. Laat de leerlingen reageren op de vraag uit de luisteropdracht. Stel nog enkele vragen om te controleren of de leerlingen de inhoud van het verhaal begrepen hebben.

Laat de leerlingen hun [leerwerkboek](#) openen. Ze geven aan of er woorden zijn die ze niet begrijpen. Herhaal kort wat je dan kunt doen: de zinnen voor en na het woord lezen, naar de afbeelding kijken, het woord opzoeken in een woordenboek of de betekenis aan iemand vragen. Breng ook de vorige woordenschatles in herinnering: bij samenstellingen kun je kijken naar de betekenis van de verschillende delen van het woord.

Opdracht 2

De leerlingen zoeken in de tekst woorden die [hetzelfde betekenen](#) als 'bibberen' en 'schuifelen'.

Opdracht 3

De leerlingen zoeken in de tekst woorden die het [tegenovergestelde](#) betekenen van 'boven' en 'open'.

Uitleg

LEERWERKBOEK

Lees samen de [uitleg](#). Vraag de leerlingen of ze in de tekst nog voorbeelden van synoniemen of antoniemen vinden. Kennen ze zelf ook woorden die synoniemen of antoniemen van elkaar zijn?

Op verkenning

1 Luister naar het verhaal.

De blauwe route brengt de vrienden tot bij een hoge boom. Daarin hangt een [touw ladder](#). In de toppen van de bomen zien ze [hangbruggen](#), die [kriskras](#) door elkaar lopen. Ze verbinden de ene [boomtop](#) met de andere. 'Geweldig!' roept Lars zelfverzekerd. 'O, nee, dat durf ik niet', fluistert Joran [bang](#). 'Ik help je wel, Joran', zegt Lola. 'Volg mij maar en doe wat ik doe.'

De vrienden krijgen allemaal een [harnas](#) aan. Elk been moet door een lus. In het midden wordt het harnas [vastgesjord](#) met een riem. Aan het harnas hangen twee lussen met een [musketon](#). De medewerker legt kort uit hoe ze de musketons moeten gebruiken. Hij toont hoe de vrienden de musketons [open](#) en weer [dicht](#) kunnen [maken](#). 'Zorg ervoor dat er altijd minstens één musketon [vast](#) is', [drukt hij hen op het hart](#). 'Er mogen nooit twee musketons tegelijk [los](#) zijn.'

De vrienden klimmen een voor een [omhoog](#) langs de touwladder. De ladder [wiebelt](#). Het [bungelen](#) maakt Joran misselijk. 'Ik ben bang', huilt hij zachtjes. 'Niet naar [omlaag](#) kijken, Joran', zegt Lola. Ze neemt zijn hand vast om hem te helpen.

Lars is [in een wip](#) als eerste [boven](#). Sofia staat als laatste nog [beneden](#) te wachten. Lars wil snel de hangbrug op. Hij [maakt](#) de ene musketon [los](#). Maar voor hij die weer [vastmaakt](#), opent hij ook de tweede musketon! O, Lars, pas op! Lars [struikelt](#) en zijn been glijdt weg in een [opening](#) tussen twee planken. Hij kan zich nog net vasthouden aan de touwen van de hangbrug.

Zijn been zit klem. 'Help!' roept hij. 'Hou je goed vast!' roept Karim. 'Laat niet los!' Karim [schuifelt](#) voorzichtig naar Lars. Op handen en voeten [kruip](#)t hij dichterbij. 'Ik heb je!' Karim maakt de musketons van Lars weer netjes vast en trekt het been van zijn vriend uit het [gat](#). [Bevend](#) staan de jongens weer recht. 'We kunnen weer verder', zegt Lars dapper. Maar zijn benen [bibberen](#) toch nog wat ...

2 Zoek in de tekst een woord dat hetzelfde betekent als deze woorden.

bibberen

schuifelen

3 Zoek in de tekst een woord dat tegenovergestelde betekent van deze woorden.

boven

open

Uitleg

synoniem	antoniem
= woord met dezelfde betekenis	= woord met een tegengestelde betekenis
lopen = rennen	lopen < > slenteren

Een woord kunnen uitleggen met een synoniem.
Een woord kunnen uitleggen met een tegengesteld woord (antoniem).

Door associatie woorden begrijpen (woordweb).

Aan de slag

LEERWERKBOEK

- De leerlingen van aanpak 1 werken **onder jouw begeleiding**.
- De leerlingen van aanpak 2 en 3 werken **zelfstandig**.
- De leerlingen van aanpak 3 maken ook opdracht 7.

Opdracht 4

De leerlingen vervangen de blauwe woorden in de zinnen door een **synoniem**.

Opdracht 5

De leerlingen vervangen de blauwe woorden in de zinnen door een **antoniem**.

Opdracht 6

Verdeel de leerlingen in **groepen van vier leerlingen**. Elke groep krijgt een **ganzenbord**, pionnen en een dobbelsteen.
De leerlingen gooien de dobbelsteen. Het aantal ogen op de dobbelsteen is het aantal vakjes dat ze vooruitgaan. Ze voeren de opdrachten uit.

Opdracht 7

De leerlingen van aanpak 3 noteren zelf een **synoniem** en een **antoniem** van enkele woorden.

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 8

De leerlingen beantwoorden de **evaluatievragen**.
Overloop **klassikaal** kort wat ze precies makkelijk en moeilijk vinden aan synoniemen en antoniemen zoeken.

Opdracht 9

De leerlingen noteren op **Mijn woordenblad!** twee samenstellingen die ze nieuw, moeilijk, leuk ... vinden. Dat doen ze in de rechterkolom. In de middelste kolom maken ze een woordweb of tekening. Als ze een synoniem of antoniem voor het woord kennen, noteren ze dat ook.

Aan de slag

- 4 Vervang het blauwe woord in de zin door een synoniem.
Kies uit: **kruip** – opening – **bibbert** – **slingert**.

De touwladder **bungelt** heen en weer. Joran wordt er misselijk van. _____

Er zit een **gat** tussen twee planken van de hangbrug. _____

Karim **schuifelt** op handen en voeten naar Lars. _____

Lars **beeft** van de schrik. _____

- 5 Vervang het blauwe woord in de zin door een antoniem, zodat de zin wel klopt.
Kies uit: **omhoog** – **bang** – **dichtmaken** – **boven**.

Joran kijkt **zelfverzekerd** naar de ladder. Hij vindt het heel eng. _____

Het is belangrijk dat de vrienden hun musketons goed **openmaken**. Zo kunnen ze niet vallen. _____

Lars klimt snel naar **beneden**. Hij zwaait vanuit de boomtop naar Sofia. _____

Sofia staat nog op de grond. Ze kijkt **omlaag** en ziet dat Lars naar haar zwaait. _____

- 6 Speel **Ganzenbord**.

- 7 Noteer een synoniem en een antoniem voor deze woorden.

kernwoord	synoniem	antoniem
lopen		
prachtig		
roepen		
warm		

Terugkijken

- 8 Beantwoord de vragen.
Kruis aan.

- Had je al gehoord van synoniemen?
☐ ja ☐ nee
- Vind je synoniemen zoeken moeilijk?
☐ ja ☐ nee

- Had je al gehoord van antoniemen?
☐ ja ☐ nee
- Vind je antoniemen zoeken moeilijk?
☐ ja ☐ nee

- 9 Ga naar **Mijn woordenblad!**

Schrijf in de derde kolom twee woorden die jij speciaal, moeilijk, mooi ... vindt.
Maak een tekening of een woordweb in de middelste kolom.
Ken je een synoniem of een antoniem voor dat woord?
Schrijf het dan ook op.

MATERIAAL

- kopieerblad ganzenbord (zie leerkrachtassistent)
- pionnen (1 per leerling)
- dobbelstenen (1 per groep)
- Mijn woordenblad!
- leerwerkboek p. 20-23

PRAKTISCHE INFO

Zorg ervoor dat de leerlingen in groepen vier zitten zodat ze snel aan de slag kunnen met het spelen van Ganzenbord.

DIDACTISCHE INFO

De leerlingen leren hoe ze woorden kunnen uitleggen met synoniemen en antoniemen. Ze hoeven de termen zelf nog niet te hanteren.

In de rugzak

In B3Les6 leerden de leerlingen om naar de delen van een woord te kijken om de betekenis van dat woord te achterhalen. Ze maakten ook zelf samenstellingen met twee of meer woorden.

En hierna

In B5Les6 maken de leerlingen een woordenparaplu met overkoepelende en onderliggende begrippen als hulpmiddel om nieuwe woorden te leren.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Leren leren: expliciteren van de gebruikte strategie
- Leeftijdsgenoten aanspreken wanneer deze zich wel of niet aan de regels houden bij het spelen van een bordspel.

AANDACHT VOOR WOORDEN

Vraag bij het verhaal zeker of de leerlingen alle woorden begrijpen, ook degene die niet gekleurd zijn. Herhaal tijdens de opdrachten de betekenis van woorden die moeilijk blijken voor het merendeel van de leerlingen.

TALen IN JOUW KLAS EN OM JE HEEN

De anderstalige leerlingen vertellen hoe zij in hun thuistaal [synoniemen](#) en [antoniemen](#) gebruiken. Ze geven enkele voorbeelden.

LESVERLOOP

Op verkenning

Bied de **brieven en kaartjes** uit B4Les4 opnieuw aan, aangevuld met nieuwe voorbeelden (zeker enkele officiële brieven, zoals naar de directeur).

LEERWERKBOEK

Opdracht 1

De leerlingen lezen het **kaartje van oma en opa**, waarin de woorden *jouw, jou, jij* en *je* in het oranje staan. Daarna lezen ze de tekstballonnen bij de **foto**. Wat merken de leerlingen op? Ga dieper in op het **taalgebruik** en in het bijzonder het gebruik van woorden als *jij, jullie, jou, wij, zoenen* versus *u, uw, beste, hoogachtend* ... Formuleer samen een aantal **vaststellingen**: kaartjes komen vooral van mensen die je goed kent. Officiële taal is vaak bedoeld voor mensen die je niet persoonlijk kent. Dat leidt tot verschillen in aanspreking en groet, en in het gebruik van voornaamwoorden (*jij* hoort bij ..., *u* hoort bij ...). Besluit dat er naast het verschil in beleefdheidsvorm ook een verschil is tussen woorden als *je, jij, jou* en *jouw* (bezittelijke vorm).

Opdracht 2

Verdeel de klas in **kleine heterogene groepen**. Zorg ervoor dat anderstalige of taalzwakkere leerlingen bij enkele sterkere leerlingen zitten, zodat ze elkaar kunnen ondersteunen. Elke groep krijgt **drie brieven en kaartjes** (telkens zonder afzender). De leerlingen overleggen van wie de brieven en kaartjes zouden kunnen komen.

- Hoe merk je dat?
- Welke taal wordt gebruikt?
- Voor wie is de brief / het kaartje bedoeld?
- Waarover gaat de brief / het kaartje?

Na enkele minuten vertelt een leerling per groep kort over de afzenders.

Uitleg

LEERWERKBOEK

Lees samen de **uitleg**.

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Ga even in op het **typisch Vlaamse gebruik** van de voornaamwoorden *ge* en *gij*. Leg uit dat dat geen standaardtaal is. Ook typisch Vlaams: *u, uw, uwe(n)* gebruiken tegenover vrienden.

Bespreek.

- Wanneer gebruik je die vormen? (Onder vrienden, voelt vertrouwd)
- Wanneer niet? (Als je een volwassene aanspreekt, in een situatie waarin je beleefd moet zijn)

Laat de leerlingen van die verschillen proeven, zodat ze zich daarvan bewust worden.

Op verkenning

1 Lees het kaartje.

Bekijk de foto.

Lees de gekleurde woorden op het kaartje.
Wat is het verschil tussen de taal die je gebruikt op het kaartje en de taal bij de tandarts?

2 Bekijk de brieven en kaartjes die je hebt gekregen.

- Wie zou die hebben geschreven?
- Voor wie zijn ze?
- Wat is de bedoeling?

Uitleg

JIJ of JOU	U	JOUW of UW
iemand die je goed kent	een volwassene die je niet goed kent	als het van iemand is, als het iemands bezit is
Enkelvoud Het boek is van jou.	Enkelvoud De brief is van u.	Enkelvoud Het is jouw boek. Het is uw brief.
Meervoud Het boek is van jullie.	Meervoud De brief is van jullie.	Meervoud Het is jullie boek. Het is jullie brief.

Soms gebruik je ook *ge* of *gij, uwe* of *uwen*. Dat is geen standaardtaal, maar typisch Vlaams.

De correcte vorm van het persoonlijk en bezittelijk voornaamwoord (tweede persoon) gebruiken, afhankelijk van de ontvanger en de situatie.

Stilstaan bij het verschil tussen standaardtaal en tussentaal (mondeling en schriftelijk).

Aan de slag

LEERWERKBOEK

Opdracht 3

Verdeel de klas in duo's. Zorg ervoor dat taalzwakkere en anderstalige leerlingen aansluiten bij een sterkere leerling.

Elk duo krijgt een kaartje met een situatie (zie *Praktische info*).

De duo's oefenen hoe ze in die situatie zouden spreken tegen de andere persoon.

De leerlingen brengen de oefening voor de klas of je wandelt rond en verbetert waar nodig. Pols of de leerlingen weten over welke vorm van de tweede persoon het gaat.

Opdracht 4

De leerlingen zoeken welke **verwijswoorden** (tweede persoon) in de zinnen passen. Bespreek **klassikaal**.

Opdracht 5

De leerlingen werken in duo's. Ze duiden aan welke zinnen volgens hen het best in een bepaalde situatie passen.

Bespreek de situaties en eventuele meningsverschillen **klassikaal**.

Opdracht 6

De leerlingen vullen de zinnen aan met de juiste **verwijswoorden**.

Extra opdracht

De leerlingen die snel klaar zijn, maken de extra opdracht.

Ze verbeteren Jorens brief voor de directeur.

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 7

De leerlingen bespreken als **evaluatie in duo's** de uitspraken over het gebruik van verwijswoorden.

Overloop de uitspraken daarna **klassikaal** en formuleer samen met de leerlingen wat ze in deze les ervaren hebben.

Aan de slag

3 Welke situatie heb je gekregen?

Oefen hoe je zou spreken in die situatie.

Tegen wie heb je gesproken?

Welke aanspreking heb je gebruikt?

4

Vul in.

Kies uit: je – jij – jou – jouw – u – uw.

Elk woord komt één keer voor.

Papa Zeg, meisje: weet _____ niet meer om hoe laat _____ moet gaan slapen?

Dochter Jawel, maar omdat het _____ verjaardag is, dacht ik dat ik misschien wat langer mocht ophouden. Of mag dat niet van _____?

Kunt _____ horen wat ik zeg met _____ stethoscoop in de oren?

5

Welke zin past het best?

Kruis aan en bespreek.

Bij de directeur

Dag meneer,

- ☐ ik heb een brief van mijn ouders voor u.
☐ ik heb een brief van mijn ouders voor jou.

Op de trein

- Meneer, mevrouw, ☐ jullie koffer gaat vallen.
☐ uw koffer gaat vallen.

In de speeltuin

- Hé, Jonas, ☐ hier is jouw bal!
☐ hier is uw bal!

6

Vul de zinnen aan met het juiste verwijswoord.

Als je tegen Tristan en Mieke zegt dat de speculaas van hen is, zeg je:

'Dat is _____ speculaas.'

Als je vraagt waarnaar de detective op zoek is, zeg je:

'Waarnaar bent _____ op zoek?'

Als je wilt zeggen dat het cadeau voor je vriendin is, zeg je:

'Dit is _____ cadeau!'

Extra opdracht

Joren schrijft een brief naar de directeur.

- Kleur de fouten.
- Verbeter ze.

Beste mijnheer directeur

Vanmorgen zei meester Joren tegen mij: 'Klaar die kasuurgom eens uit jou mond!' Dat is niet beleefd! Ik had moeten zeggen: 'Klaar die kasuurgom eens uit u mond!'

Zoe ga jij dat oplossen? Ik heb beslist om geen huiswerk meer te maken tot ik van jouw een antwoord krijg.

Lieve groeten

Joren

Terugkijken

7 Wat heb je geleerd? Wat vind jij?

Bespreek.

Ge is een ander woord voor je. In onze klas gebruiken we meestal ...

Beleefd zijn heeft niets te maken met taal.

MATERIAAL

- brieven en kaartjes (zie B4Les4)
- officiële brieven en postkaartjes (zie *Praktische info*)
- leerwerkboek p. 24-27

PRAKTISCHE INFO

Vul de voorraad brieven en kaartjes uit B4Les4 aan met [officiële brieven](#) (bv. van de gemeente) en [kaartjes](#).

Zorg voor [kaartjes met uiteenlopende situaties](#): een leerling die naar het secretariaat moet om een kopie te nemen, iemand die zijn vriend uitnodigt om te komen spelen ...

DIDACTISCHE INFO

Anderstalige of taalzwakkere leerlingen hebben het vaak moeilijk om voornaamwoorden correct te gebruiken.

Ook dialectsprekers en vooral tussentaalgebruikers hebben moeite met de jij- (versus gij-) en u-vormen. In deze les maken de leerlingen kennis met de verschillen tussen verwijswwoorden in de tweede persoon. Ze moeten dat na deze les nog niet feilloos kunnen toepassen. Het is vooral de bedoeling dat ze nadenken over taalgebruik. Je mag dus veel tijd besteden aan de verkenning van brieven, kaartjes en andere teksten.

In deze les kun je vaak de link leggen met de schrijflessen van dit blok.

[In de rugzak](#)

In B3Les13 leerden de leerlingen van twee zinnen een samengestelde zin maken en het passende verbindingswoord gebruiken.

[En hierna](#)

In B4Les13 leren de leerlingen op basis van de vorm en inhoud de bedoeling (informatief, overtuigend, genietend ...) van een tekst aanduiden.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Gericht samenwerken in duo: iets aan elkaar kunnen uitleggen en voorstellen formuleren om tot een oplossing te komen bij vragen.
- Gebeurtenissen, contexten en personen vanuit verschillende perspectieven bekijken - in iemand anders' schoenen stappen en zich inleven in diens gedachten, gevoelens, behoeften, standpunten en gedrag.

TIP

- Ga na of je zelf op school en in de klas *je* en *jou* (standaardtaal) gebruikt (in plaats van *ge*, *gij* en *uw*, *uwe*, *uwen* (tussentaal)). Wat is de **norm op school**? Wat zou eigenlijk moeten? Spreek je de directeur aan met *ge* en *je*? Bespreek met de leerlingen.
- Geef de leerlingen geregeld **opdrachten** waarbij ze leeftijdsgenoten en volwassenen moeten **aanspreken**. Sta achteraf even stil bij de gebruikte vormen. Bijvoorbeeld: *Ga eens naar de directeur om ...* (en achteraf) *Hoe heb je het gevraagd?*
- Wat verwachten de **leerkrachten** op school? In sommige scholen wil men dat een leerkracht in de beleefde *u*-vorm wordt aangesproken, in andere scholen hanteert men de *jij*-vorm.

AANDACHT VOOR WOORDEN

de volwassene

iemand die ouder is dan 18 jaar

Voor een ticket voor het zwembad betalen volwassenen meer dan kinderen.

TALen IN JOUW KLAS EN OM JE HEEN

In sommige gezinnen en andere talen of culturen gebruiken kinderen ook voor ouders en grootouders de **aanspreking u**. Dat heeft te maken met het respect dat men voor oudere mensen betuigt. Pols daarnaar bij de leerlingen, zodat ze zich niet ongemakkelijk voelen wanneer er verteld wordt dat de meeste Nederlandstalige kinderen hun ouders met *jij* (of *gij*) aanspreken. Elke familie heeft haar eigen norm.

LESVERLOOP

Op verkenning

Verken samen de tekst *Hyper*.

Zoom in op het eerste couplet en lees het voor.

- Wat valt je op in de tekst? (rechts tekening van muzieknoden, in de tekst korte zinnen, woorden rijmen)
- Wat voor tekst is dit? (een liedtekst)

Inzoomen op

Lees de derde strofe vloeiend voor in de leerkrachtassistent.

Laat daarna de gemarkeerde versie zien. Bespreek met de leerlingen de woorden met de gemarkeerde letters. Wijs erop dat je de letter y uitspreekt als ie, i of j.

Lesdoel bespreken

- Woorden met y goed en vlot lezen.
- Naar het einde van de zin lezen, niet naar het einde van de regel.

Uitleg

Woordenschat > struikelwoorden

Bespreek de woorden *lolly*, *hyper* en *chillen*.

Vloeiend lezen > tip

Bekijk samen met de leerlingen het filmpje dat hoort bij tip 5.

Vloeiend lezen > modellen

Lees het fragment op het digibord eerst voor door de zinnen aan het einde van de regel kort te onderbreken. Laat een leerling reageren.

Bespreek de tip Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel. Je moet ook de woorden van een lange zin bij elkaar uitspreken, en naar het einde van de zin toe lezen.

Lees het fragment dan vloeiend voor.

Werkinstructie

leerwerkboek plus p. 80 en 81 | Vloeiend & vlot p. 66 tip 5

Stimuleer de leerlingen om goed te oefenen met de zandloperoefening. Spreek met hen af dat je, tijdens het terugkijken, een aantal leerlingen een leesbeurt zult geven. Op die manier kunnen ze laten zien hoe goed ze lezen.

Correct en vlot lezen > woordtype

Toon het filmpje over woorden met y.

Correct en vlot lezen > inoefenen

Woordrijtjes uit Vloeiend & vlot p. 54 en 55 hardop lezen.

voor-koor Bouw de woordrijtjes per woord op.

voor-koor Lees rijtje voor rijtje in zijn geheel.

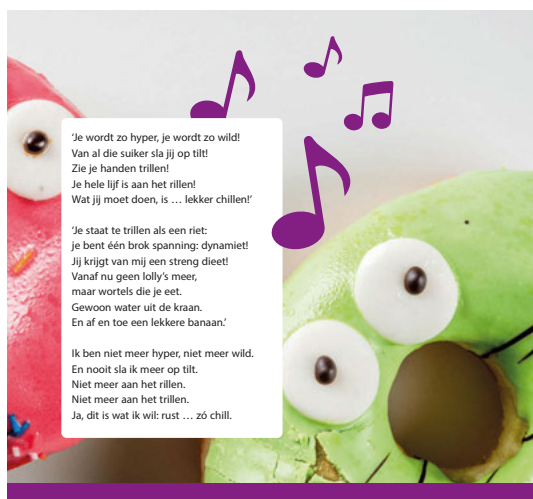
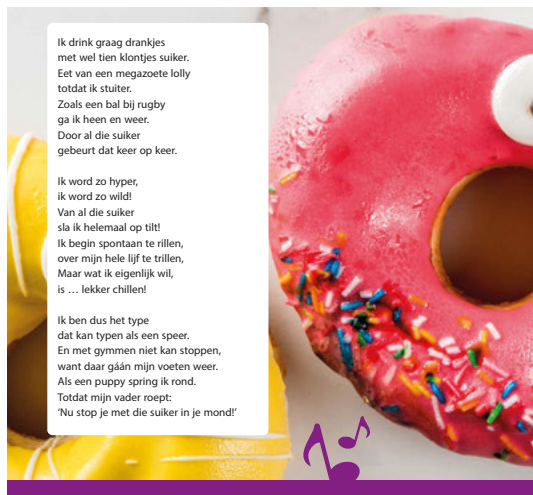
koor Lees de woorden nogmaals in rijtjes of lees ze in regels.

koor-zelf Hussel daarna de rijtjes of alle woorden door elkaar. Laat de leerlingen samen of individueel de woorden lezen. Spreek met hen af dat je, tijdens het terugkijken, een aantal leerlingen een leesbeurt zult geven. Op die manier kunnen ze laten zien hoe goed ze lezen.

Werkinstructie

leerwerkboek p. 30 | Vloeiend & vlot p. 54-57

Hyper

MS

woorden met y

54

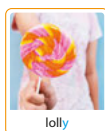
Als je in een woord de letter y ziet, dan zeg je:

- ie, zoals bij *baby*.
- i, zoals bij *gym*.
- j, zoals bij *yoga*.

baby
sorry
typen

gym
gymzaal
symbool

yoga
yoghurt
royaal

MS

woorden met y

55

hobby
rugby
lolly
puppy
buggy

typisch
python
pyjama
systeem
dynamiet

gymmen
gymnastiek
dyslexie
symbolisch
mysterie

babybed
teddybeer
gymleer
yogales
drinkyoghurt

Een python is een lange, dikke wurgslang.

Bij de sloop van het gebouw werd dynamiet gebruikt om het op te blazen.

Sommige kinderen vinden lezen moeilijk. Misschien hebben ze dyslexie.

Niemand weet waar de schat gebleven is. Het is een groot mysterie.

Ik eindig 's avonds met yogales. Dan doe ik oefeningen om rustig te worden.

Een tekst op AVI M5 correct, vlot en vloeiend lezen met begrip.

•• Correct en vlot lezen: woorden met y.

• Vloeiend lezen: naar het einde van de zin lezen, niet naar het einde van de regel.

Aan de slag

LEERWERKBOEK

Alle leerlingen zijn zelfstandig aan het werk. Indien nodig, kun je de leerlingen van aanpak 1 begeleiden tijdens het maken van de opdrachten in het leerwerkboek.

Begeleide verwerking •

Opdracht 1 > tekst

voor Lees het eerste stukje van de tekst rustig voor met de juiste intonatie. De leerlingen wijzen mee.

zelf De leerlingen lezen daarna met hun maatje de rest van de tekst. Ze lezen om beurten telkens een stukje voor.

Opdracht 2 en 3

De leerlingen maken deze opdrachten zelfstandig.

Extra opdracht > woorden

Bij deze opdracht passen de leerlingen het correct en vlot lezen van het nieuwe woordtype nog eens toe. Als er voldoende tijd is in de les, maken ze deze opdracht in de klas. Geen tijd meer in de les, gebruik dan deze opdracht dan als leesopdracht thuis of bij contractwerk.

Na het maken de opdrachten kunnen de leerlingen verder oefenen in Vloeiend & vlot.

Terugkijken

Correct en vlot lezen > laat horen

Het woordtype uit deze les wordt geflitst. De leerlingen laten zo horen hoe goed ze het nieuwe woordtype al lezen.

Ik begrijp & ik vind

Bespreek de opdrachten uit de leerwerkboeken.

Aan de slag

1

Lees de tekst Hyper.

Kies daarna een stukje uit de tekst.
Lees dat goed en vlot voor aan je maatje.

##

90

2

Wat is waar?

Kruis aan.

- ☐ Van te veel suiker ga je trillen.
☐ Van te veel suiker ga je chillen.

Zet een rondje om de woorden die bij hyper passen.

stuiten, gillen, slapen, rennen, huppelen, chillen, rusten, springen

3

Wat gebeurt er met jou als je heel veel suiker eet?

Kruis aan.

- ☐ Daar merk ik niks van. ☐ Ik word er druk van.
☐ Ik word er slaperig van. ☐ Ik word er vrolijk van.

Extra opdracht

Lees de zinnen en de woorden. Welk woord past bij de zin?
Verbind.

1 's Morgens eet ik granola met ...	•	• symbool
2 Mama doet allerlei oefeningen in de ...	•	• hobby
3 's Nachts draag ik een ...	•	• gymzaal
4 Sporten is mijn ...	•	• yogales
5 Als het regent, spelen de kleuters in de ...	•	• pyjama
6 Het hart op een spelkaart is een ...	•	• yoghurt

9

Lees de zinnen nog eens met het goede woord.

90

Heb je nog tijd? Oefen in Vloeiend & vlot. 54-57

M5

woorden met y

56

Middagje op het kinderdagverblijf

Ik mag soms mee naar het kinderdagverblijf waar mijn mama werkt. Zó leuk daar met al die baby's en peuters, heel grappig! Voor mama is het een soort hobby. Ze is dol op kinderen en ja, ik ook! Ik vertel even hoe zo'n middag eruitziet: tussen de middag krijgen de baby's de fles, en de peuters brood en drinkyoghurt. Daarna gaan de baby's slapen in hun babybedjes. Met de peuters in de buggy's gaan we naar de gymzaal. Ze krijgen daar peutergym op muziek. Mijn moeder houdt erg van gymnastiek – typisch iets voor haar, want vroeger was ze gymjuf. (Nu doet ze yoga.) Als we terug zijn, moeten de peuters hun pyjama aan voor een middagslaapje. Dan ga ik naar huis.

M5

onderhoud

57

spreuwen	onderzeeboot	lawine	spatie
cobra	bezempje	kruidenthee	husselen
ijsstadion	opgeruimd	dictee	• typen
gisteren	aflevering	• hobby	kanarie
taken	weekendtas	diamant	euromunt
thuis krijgen	mollen	beschilderde	twijfelachtig
beteuterd	lamawol	• yoghurt	keeper
bloei	duiker	opaatje	• python
optrommelen	vlooiensband	kluwen	overgeplaatst
portie	zolang	ruitensproeier	juli

MATERIAAL

- leerkrachtassistent
- Vloeiend en vlot M5 p. 54-57, p. 66 tip 5
- leerwerkboek p. 28-30
- leerwerkboek plus (aanpak 3) p. 78-81

PRAKTISCHE INFO

Aansluitend op deze les kun je de extra leestijd in les 12 starten met het voorlezen van een bekende liedtekst. Zoek een liedtekst waarvan je het lied kunt laten beluisteren nadat je de tekst hebt voorgelezen.

DIDACTISCHE INFO

In deze les ligt de focus op fictieteksten. De leerlingen lezen een liedtekst.

OP RONDE

- Controleer of het zelfstandig lezen van de tekst bij opdracht 1 goed en voldoende vlot gaat. Laat leerlingen die moeite hebben met lezen, samen lezen met een klasgenoot met een goede leesvaardigheid.
- Controleer of de bedoeling van opdrachten 3 en 4 voldoende helder is voor de leerlingen.

NOG ANDERE STRUIKELWOORDEN?

Het doel van de basisles is het correct en het vlot lezen van het nieuwe woordtype. Formuleer dat doel ook voor de leerlingen. Wanneer leerlingen vragen naar de betekenis van woorden, geef dan kort uitleg. Dat kun je doen door een contextzin te geven of door een afbeelding te tonen. Woorden waarvan je de betekenis wilt laten consolideren, bied je het best herhaald aan in andere lessen. [Mijn woordenblad!](#) is een geschikte werkvorm om de woorden te verdiepen en te consolideren.

MATERIAAL

Aan de slag

1

Zet een streep onder het woord waar de y klinkt als i.

puppy gymnastiek hyper drinkyoghurt

180

Lees met de zandloper de woorden goed en vlot.

Zet een streep tot waar je komt.

broccoli	archeologe	opperhoofd	medewerker
aquagym	kipcorn	pyjamabroeken	slappeling
aangedaan	beginning	proficiat	symfonie
dinosaurobot	yahtzee	prijsverlaging	exotisch
squash	medewerker	manege	troubadour
encyclopedie	automaat	volleybal	wintercrus
soap	tomatenpuree	dynamo	topografietoets
giraf	excursie	ambulance	hysterisch
onvoorspelbaar	carrière	analyse	beoefening
croissant	olympisch	quad	satéstokje

180

Oefen de rijtjes nog een keer.
Lees dan weer goed en vlot met de zandloper.
Zet een streep tot waar je nu komt.

2

Lees de tekst *Hyper*.

Kies daarna een stukje uit de tekst.

Lees dat vloeiend voor aan je buur.

Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel.

67, tip 7

Ik begrijp & ik vind

3

Wat is waar?

Kruis aan.

☐ Van te veel suiker ga je trillen.

☐ Van te veel suiker ga je chillen.

Zet een rondje om de woorden die bij hyper passen.

huppelen stuiten gillen slapen rusten springen

4

Wat gebeurt er met jou als je heel veel suiker eet?

180

Kruis aan.

☐ Daar merk ik niks van.

☐ Ik word er druk van.

☐ Ik word er slaperig van.

☐ Ik word er vrolijk van.

180

Heb je nog tijd? Lees dan in je boek.

4

Lees zinnen, geen losse woorden.

De woorden van een zin horen bij elkaar.

Laat dat horen. Waar eindigt de zin?

Begin te lezen en lees toe naar het einde van de zin.

De bus stopt bij de nieuwe bushalte op de hoek van de Kloosterweg.

5

Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel.

Lees steeds toe naar het einde van de zin.

Staat aan het einde van de regel geen leesteken?

Lees dan door op de volgende regel.

*In de rij bij de kassa moesten we nog lang wachten
voordat we aan de beurt waren.*

LESVERLOOP

Op verkenning

LEERWERKBOEK

Opdracht 1

De leerlingen lezen verder over Mirte, het meisje dat in de tekst van B4Les3 haar sleutelbeen had gebroken. Bespreek eerst kort of de leerlingen nog weten wat er gebeurd is. Kunnen ze het vervolg voorspellen? Verwijs naar de vragen [Vóór het lezen](#) op de [Studio leeswijzer](#).

Als veel leerlingen moeite hebben om de tekst in stilte te lezen, lees je die voor. De leerlingen lezen dan mee.

De leerlingen werken [in duo's](#). Ze antwoorden telkens op de vraag *wie/ wat bedoeld wordt met de verwijswaarden uit de tekst*.

Bespreek [klassikaal](#).

- Hoe ben je te weten gekomen wie 'Zij' is (a)? (Opzoeken in de zinnen ervoor)
- Waarom kon het 'Stef en Lorenzo' niet zijn (c)? (Het werkwoord past er niet bij.)
- Waarom kon het 'Mirte' niet zijn (c)? ('Zijn' en 'hij' verwijzen naar een jongen.)
- Wat betekent 'iemand van kop tot teen bekijken'? Hoe kun je dat nog op een andere manier zeggen?

In de eerste vraag verwijst 'Zij' naar de dokter en nu verwijst 'Zij' naar Stef en Lorenzo (d). Hoe kan dat? ('Zij' en 'ze' kunnen naar één meisje verwijzen of naar meer dan één persoon. Dan maakt het niet uit of het jongens of meisjes zijn.)

Uitleg

LEERWERKBOEK

Lees samen de [uitleg](#).

Stel enkele vragen om te controleren of de leerlingen alles begrepen hebben.

Ze gebruiken nu zelf verwijswaarden met de volgende (korte) oefening: *Vertel in twee zinnen iets over jezelf of je beste vriend. Je mag de namen van de personen maar één keer gebruiken.*

Aan de slag

LEERWERKBOEK

- De leerlingen van aanpak 1 maken opdrachten 2 en 5
- De leerlingen van aanpak 2 maken opdrachten 3 en 6
- De leerlingen van aanpak 3 maken opdrachten 4 en 7

De leerlingen gaan per aanpak aan de slag met een andere variant van dezelfde tekst.

Opdracht 2

De leerlingen lezen de verhalende tekst [Nablijven](#). Ze [vervangen](#) de eigennamen door een verwijswaard. Nadat ze de opdracht hebben afgerond, vergelijken ze hun oplossingen [in groep](#). Controleer het resultaat.

Op verkenning

1 Lees de tekst.

Mirte loopt naar het pleintje.
Daar fietst ze altijd met haar vrienden.
Mirte hoopt dat Stef en Lorenzo er nog zijn.
** Zij waren erbij toen ze zo hard viel.
Stef en Lorenzo schrikken als ze de mitella zien.
'Is het zo erg?' vraagt Stef voorzichtig aan Mirte.
** Hij bekijkt haar van top tot teen.
Gelukkig, verder ontdekt hij niets.
Mirte knikt.
'Sleutelbeen gebroken,' zegt ze.
'Volgens de dokter mag ik voorlopig niet sporten.'
* Zij vindt het ook geen goed plan dat ik meedoe met de wedstrijd.
Lorenzo kijkt Stef aan.
Hoe moeten ze dan ooit winnen?
* Mirte ziet aan zijn gezicht wat hij denkt.
'Ik mag dan misschien niet fietsen.
Maar de dokter heeft niets gezegd over schreeuwen.
Om jullie aan te moedigen!'

a In de tekst staat bij *:

Zij vindt het ook geen goed plan dat ik meedoe met de wedstrijd.

Wie wordt bedoeld met Zij?

☐ Mirte ☐ Stef ☐ Stef en Lorenzo ☐ De dokter

b In de tekst staat bij **:

Hij bekijkt haar van top tot teen.

Wie of wat wordt bedoeld met haar?

☐ Mirte ☐ Stef ☐ Het haar van Mirte ☐ De dokter

c In de tekst staat bij *:

Mirte ziet aan zijn gezicht wat hij denkt.

Wie wordt bedoeld met zijn en hij?

☐ Mirte ☐ Stef ☐ Lorenzo ☐ Stef en Lorenzo

d In de tekst staat bij **::

Zij waren erbij toen ze zo hard viel.

Wie wordt (of worden) bedoeld met Zij en ze?

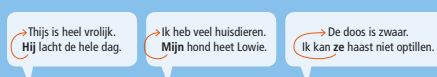
☐ Stef en Lorenzo waren erbij toen Mirte zo hard viel.
☐ Mirte was erbij toen Mirte zo hard viel.
☐ Stef en Mirte waren erbij toen Lorenzo zo hard viel.
☐ Stef en Lorenzo waren erbij toen Mirte en Stef zo hard vielen.

Uitleg

Verwijswoorden zijn woorden die naar iemand of iets verwijzen.
Ze maken een tekst korter. De tekst klinkt beter en je kunt hem vlot lezen.

Om te weten wie of wat men precies bedoelt met een verwijswaard, moet je op zoek gaan in de zinnen ervoor.

Voorbeelden van verwijswaarden: ik, hij, zij, ze, hem, haar, zijn, jullie, hen, hun

Aan de slag

2 Lees de tekst.

Mike en Luna voeren een gesprek.
Ze spreken over Max, Selma en Karim.
Max en Karim zijn jongens.
Selma is een meisje.

Nablijven

Gisteren moest de hele klas nablijven.
Dat vonden Mike en Luna niet eerlijk.

Mike vertelt dat Max Selma de schuld geeft. Maar Luna neemt het op voor Selma.

Luna denkt niet dat het Selma's schuld is. Mike is het daarmee niet eens. Mike weet

dat Luna naar de tandarts was. Daarom was Luna er niet bij. Daardoor kan Luna er

niets van weten.

Maar Luna heeft gehoord wat Karim zei. Karim vertelde dat Max vervelend deed.

Max was begonnen met propjes gooien. En ook de gometjes vlogen door de klas.

Die gometjes waren van Max. Mike is verbaasd. Volgens Mike heeft Karim een

hekel aan Max. Karim wil gewoon dat Max de schuld krijgt.

Vervang de vetgedrukte namen door een verwijswaard.

Een eigenaam kunnen vervangen door een verwijfswoord.
Achterhalen naar wie of wat een verwijfswoord verwijft.

De functie van een verwijfswoord kennen.*

Opdracht 3

De leerlingen lezen de tekst *Nablijven* en beantwoorden **zelfstandig** de vragen over de verwijfswoorden. Het kan de leerlingen helpen als ze de namen van de personages kleuren. Nadat ze de opdracht hebben afgerond, vergelijken ze hun oplossingen **in groep**. Ze nemen de verbeterleutel erbij. Controleer het resultaat.

Opdracht 4

De leerlingen lezen de tekst *Nablijven* en gaan **in duo's** op zoek naar de verwijfswoorden. Controleer vooraf of de leerlingen de opdracht goed begrijpen.

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

De leerlingen vertellen even over de inhoud van hun opdracht en wat ze ervan vonden.

Bereid de leerlingen voor op het fragment uit *De verborgen zolder*. Lees de korte inhoud van het verhaal voor (zie tekst p. 40).

LEERWERKBOEK

Opdracht 5

De leerlingen lezen het verhaal **in korte stukken**. Na elk stuk volgt een oefening rond een of twee verwijfswoorden. De leerlingen hoeven dus niet telkens door de hele tekst te gaan. Nadat ze de opdracht hebben afgerond, vergelijken ze hun oplossingen **in groep**. Controleer het resultaat.

Opdracht 6

De leerlingen lezen het fragment en maken oefeningen op verwijfswoorden en de betekenis van woorden. Ze mogen daarbij de *Studio woordwijzer* gebruiken.

De leerlingen die klaar zijn met deze opdracht, **overleggen** met een groepsgenoot. Zo kunnen ze hun eigen werk controleren en de ander helpen en met hem meedenken. Als de leerlingen verschillende oplossingen hebben, leggen ze aan elkaar uit waarom een antwoord juist/fout is.

Opdracht 7

De leerlingen lezen het fragment en gaan op zoek naar de verwijfswoorden. Daarna bepalen ze welke zinnen bij welk personage horen. Als iedereen klaar is, praten de leerlingen **in groepen van vier** over hun keuze.

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 8

Verdeel de klas in **heterogene groepen van drie** (een leerling van elke aanpak). De leerlingen overlopen hun opdrachten nog eens. Ze **evalueren** de les en hun ervaringen via uitspraken over verwijfswoorden. Bespreek enkele reacties **klassikaal**.

3 Lees de tekst.
Mike en Luna voeren een gesprek.
Ze spreken over Max, Selma en Karim.
Max en Karim zijn jongens.
Selma is een meisje.

Mike Luna

Nablijven
Gisteren moest de hele klas nablijven.
Dat vonden Mike en Luna niet eerlijk.

volledige tekst op pagina 41

4 Lees de tekst.
Mike en Luna voeren een gesprek.
Ze spreken over Max, Selma en Karim.
Max en Karim zijn jongens.
Selma is een meisje.

Mike Luna

Nablijven
Gisteren moest de hele klas nablijven.
Dat vonden Mike en Luna niet eerlijk.

volledige tekst op pagina 41

5 Lees de tekst.
De taxi stopt voor het grote huis met de brede oprijlaan.
'Zo, jongedame, we zijn er', zegt de taxichauffeur.
Hij opent het portier voor Tika.

a Naar wie verwijft *jongedame*? _____

b De chauffeur opent het portier voor Tika.
Wat is een *portier*?
Kruis de juiste foto aan.

☐ ☐ ☐

volledige tekst op pagina 41

6 Lees de tekst.
De taxi stopt voor het grote huis met de brede oprijlaan.
'Zo, jongedame, we zijn er', zegt de taxichauffeur.
Hij opent het portier voor Tika.
Daarna haalt hij haar koffer uit de achterbak.
'Alsjeblieft, meisje', zegt de taxichauffeur.
'Je vader heeft al betaald voor de reis.'
'Hij schuift zijn pet naar achteren en kijkt naar het huis.
'Tjonge, wat een kast van een huis!
Hier wonen zeker rijke stinkers.
'*Ga jij hier op vakantie?'
Tika knikt.
'Dit huis is van oom Ren en tante Zelda.

volledige tekst op pagina 41

7 Lees de tekst.
De taxi stopt voor het grote huis met de brede oprijlaan.
'Zo, jongedame, we zijn er', zegt de taxichauffeur.
Hij opent het portier voor Tika.
Daarna haalt hij haar koffer uit de achterbak.
'Alsjeblieft, meisje', zegt de taxichauffeur.
'Je vader heeft al betaald voor de reis.'
'Hij schuift zijn pet naar achteren en kijkt naar het huis.
'Tjonge, wat een kast van een huis!
Hier wonen zeker rijke stinkers.
'*Ga jij hier op vakantie?'
Tika knikt.
'Dit huis is van oom Ren en tante Zelda.

volledige tekst op pagina 41

Terugkijken

8 Wat past bij jou?
Bespreek.
☐ Ik kan personen vervangen door het juiste verwijfswoord.
☐ Ik herken verwijfswoorden in een tekst.
☐ Ik weet waarom er verwijfswoorden in een tekst staan.
☐ Ik vind het makkelijk om de betekenis van verwijfswoorden te zoeken.
☐ Ik vind het leuk om de betekenis van verwijfswoorden te zoeken.

MATERIAAL

- boek *De verboden zolder* (Paul van Loon)
- verbeter sleutels
- Studio leeswijzer
- Studio woordwijzer
- leerwerkboek p. 34-43

PRAKTISCHE INFO

In deze les wordt gewerkt met een fragment uit het boek *De verboden zolder*. Fragmenten uit dat boek worden ook gebruikt in de volgende les begrijpend lezen (B4Les16) en in de toets en de herhalingsoefeningen.

Onderstaand fragment kun je voorlezen bij *Aan de slag*:

Tika gaat een week logeren bij oom Ren en tante Zelda.

Ze lijken niet blij te zijn met Tika's komst.

Tika ontdekt al snel dat er iets mis is ...

Er gebeuren vreemde dingen in het grote huis.

Tafels zweven en kopjes dansen op tafel.

Maar het vreemdste is dat Tika niet op zolder mag komen.

DIDACTISCHE INFO

In B4Les3 hebben de leerlingen de betekenis van een woord uit de context leren afleiden. Op het einde van deze les oefenen ze dat nog een keer. In deze les leren de leerlingen nog meer verbanden leggen tussen woorden in een tekst: tussen verwijswaarden en de woorden waarnaar die verwijzen.

In de rugzak

In B4Les3 hebben de leerlingen de betekenis van een moeilijk woord uit de tekst leren afleiden door de zin zelf en de zinnen ervoor of erna (context) te lezen en te kijken naar de afbeelding.

En hierna

- In B4Les16 leren de leerlingen nagaan of ze een tekst goed begrepen hebben door zich een voorstelling van de tekst te maken, vragen over de tekst te beantwoorden en de inhoud na te vertellen.
- In B4Les17 leren de leerlingen verwijswaarden gebruiken in hun eigen teksten.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Gericht samenwerken in duo: iets aan elkaar kunnen uitleggen en voorstellen formuleren om tot een oplossing te komen bij vragen.
- Specifieke strategieën inzetten om vragen, opdrachten en uitdagingen efficiënt aan te pakken.

TIP

Met een boek als *De verboden zolder* ontdekken de leerlingen hun *leesvoorkeur* (voor een genre, schrijver ...). Geef hun de kans om met veel boeken en schrijvers kennis te maken door regelmatig de plaatselijke bibliotheek te bezoeken.

AANDACHT VOOR WOORDEN

- logeren
ergens anders dan thuis verblijven en blijven slapen
Victor en Marie logeren graag bij oma en opa tijdens de vakantie.
- dol zijn op
iets of iemand heel graag hebben, gek zijn op iets
Ik ben dol op chocolade: ik kan ervan blijven eten.

TALEN IN JOUW KLAS EN OM JE HEEN

Als het **geslacht** niet vanzelf duidelijk is, kunnen sommige (anderstalige) leerlingen het moeilijk hebben om het juiste verwijfswoord te gebruiken. Er wordt vooral verwezen naar het woordenboek en naar veel oefenen, maar de tips op deze website kun je ook meegeven: <https://onzetaal.nl/taaladvies/mannelijk-vrouwelijk-woord>.

TEKST OPDRACHT 3, 4, 5, 6, 7

1 Lees de tekst.
Mike en Luna voeren een gesprek. Ze spreken over Max, Selma en Karim. Max en Karim zijn jongens. Selma is een meisje.

Nablijven
Gisteren moest de hele klas nablijven. Dat vonden Mike en Luna niet eerlijk.

Mike: Volgens Max moesten we gisteren door Selma nablijven.
Luna: * Ja, dat zegt hij!
Maar volgens mij was het niet haar schuld.
Mike: Wat weet jij er nou van?
** Jij was er niet eens bij.
Je was naar de tandarts.
Luna: Karim zei juist dat Max vervelend deed. Hij was begonnen met propjes gooien. En de gommetjes die door de klas vlogen, waren ook van hem.
Mike: Ja! Volgens mij heeft hij een hekel aan Max. Karim wil gewoon dat hij de schuld krijgt ...

a In de tekst staat bij *:
Ja, dat zegt hij!
Maar volgens mij was het niet haar schuld.

Naar wie verwijft hij? _____
Naar wie verwijft hij? _____
Naar wie verwijft hij? _____

b In de tekst staat bij **:
Jij was er niet eens bij.

Naar wie verwijft hij? _____

4 Lees de tekst.
Mike en Luna voeren een gesprek. Ze spreken over Max, Selma en Karim. Max en Karim zijn jongens. Selma is een meisje.

Nablijven
Gisteren moest de hele klas nablijven. Dat vonden Mike en Luna niet eerlijk.

Mike: Volgens Max moesten we gisteren door Selma nablijven.
Luna: * Ja, dat zegt hij!
Maar volgens mij was het niet haar schuld.
Mike: Wat weet jij er nou van?
** Jij was er niet eens bij.
Je was naar de tandarts.
Luna: Karim zei juist dat Max vervelend deed. Hij was begonnen met propjes gooien. En de gommetjes die door de klas vlogen, waren ook van hem.
Mike: Ja! Volgens mij heeft hij een hekel aan Max. Karim wil gewoon dat hij de schuld krijgt ...

a Kleur de zes verwijfswoorden die horen bij Max, Selma en Karim. Gebruik drie kleuren.
- Geel verwijft naar Max.
- Blauw verwijft naar Selma.
- Rood verwijft naar Karim.

b De woorden *hem*, *zo*, *zijn*, *zij*, *hij* en *haar* zijn verwijfswoorden. Let op: die staan niet allemaal in de tekst!

- Drie van de verwijfswoorden kunnen passen bij Max. Schrijf ze op. _____
- Drie van de verwijfswoorden kunnen passen bij Selma. Schrijf ze op. _____

5 Lees de tekst.
De taxi stopt voor het grote huis met de brede oprijlaan. 'Zo, jongedame, we zijn er', zegt de taxichauffeur. Hij opent het portier voor Tika.

a Naar wie verwijft jongedame? _____
b De chauffeur opent het portier voor Tika. Wat is een portier? Kruis de juiste foto aan.

☐ ☐ ☐

Daarna haalt hij haar koffer uit de achterbak. 'Alsebleit, meisje', zegt de taxichauffeur. 'Je vader heeft al betaald voor de reis.' Hij schuift zijn pet naar achteren en kijkt naar het huis.

c Wie is hij in de laatste zin?
☐ Papa ☐ De taxichauffeur ☐ Tika

'Tjonge, wat een kast van een huis! Hier wonen zeker rijke stinkers. Ga jij hier op vakantie?'

d Wie is zij?
e De taxichauffeur zegt over het huis van oom Ren en tante Zelda: 'Wat een kast van een huis! Wat bedoelt hij daarmee? ☐ Het huis heeft de vorm van een kast. ☐ Het huis is heel bijig. ☐ Het huis is zo klein als een kast.'

6 Lees de tekst.
De taxi stopt voor het grote huis met de brede oprijlaan. 'Zo, jongedame, we zijn er', zegt de taxichauffeur. Hij opent het portier voor Tika. Daarna haalt hij haar koffer uit de achterbak. 'Alsebleit, meisje', zegt de taxichauffeur. 'Je vader heeft al betaald voor de reis.' Hij schuift zijn pet naar achteren en kijkt naar het huis. 'Tjonge, wat een kast van een huis! Hier wonen zeker rijke stinkers. Ga jij hier op vakantie?'

Tika knikt. 'Dit huis is van oom Ren en tante Zelda. Papa moet een week voor zaken naar het buitenland. Hij heeft oom Ren en tante Zelda gevraagd of ik bij hen mag logeren.'

f Wie is hij? _____
g En hen?
☐ Papa en oom Ren ☐ Papa en tante Zelda ☐ Oom Ren en tante Zelda

'Je bent zeker dol op je oom en tante', zegt de chauffeur. Tika haalt haar schouders op. 'Dat weet ik niet. Ik heb oom Ren en tante Zelda nog nooit gezien.'

Uit: De verboden zolder, tekst Paul van Loon met illustraties van Rick de Haas © Uitgeverij Zwijsen B.V., Tilburg

7 Lees de tekst.
De taxi stopt voor het grote huis met de brede oprijlaan. 'Zo, jongedame, we zijn er', zegt de taxichauffeur. Hij opent het portier voor Tika. Daarna haalt hij haar koffer uit de achterbak. 'Alsebleit, meisje', zegt de taxichauffeur. 'Je vader heeft al betaald voor de reis.' Hij schuift zijn pet naar achteren en kijkt naar het huis. 'Tjonge, wat een kast van een huis! Hier wonen zeker rijke stinkers. Ga jij hier op vakantie?'

Tika knikt. 'Dit huis is van oom Ren en tante Zelda. Papa moet een week voor zaken naar het buitenland. Hij heeft oom Ren en tante Zelda gevraagd of ik bij hen mag logeren.'

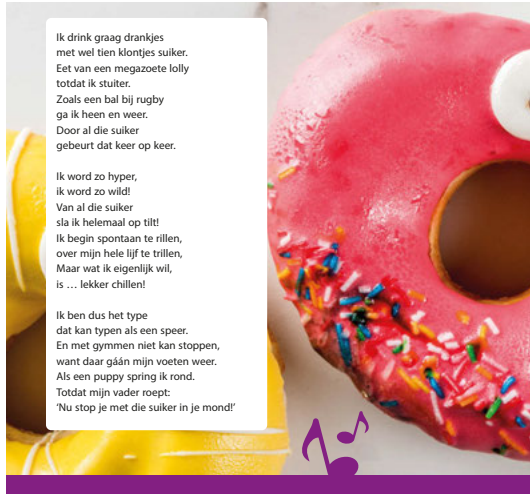
'Je bent zeker dol op je oom en tante', zegt de chauffeur. Tika haalt haar schouders op. 'Dat weet ik niet. Ik heb oom Ren en tante Zelda nog nooit gezien.'

Uit: De verboden zolder, tekst Paul van Loon met illustraties van Rick de Haas © Uitgeverij Zwijsen B.V., Tilburg

LESVERLOOP

Hyper

MS

Wat hoort bij elkaar?

66

4 Lees zinnen, geen losse woorden.

De woorden van een zin horen bij elkaar.
Laat dat horen. Waar eindigt de zin?
Begin te lezen en lees toe naar het einde van de zin.

De bus stopt bij de nieuwe bushalte op de hoek van de Kloosterweg.

5 Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel.

Lees steeds toe naar het einde van de zin.
Staat aan het einde van de regel geen leesteken?
Lees dan door op de volgende regel.

*In de rij bij de kassa moesten we nog lang wachten
voordat we aan de beurt waren.*

Op verkenning

• • Vertel dat de leerlingen van aanpak 1 en 2 de tekst *Hyper* nogmaals zullen lezen. De nadruk ligt nu op het **vloeiend lezen** van de tekst.

• De leerlingen van aanpak 3 gaan de tip van het **vloeiend lezen** toepassen op **een nieuwe tekst**: een fragment uit het boek *Lampje*.

Lesdoel bespreken

- Woorden met y goed en vlot lezen.
- Naar het einde van de zin lezen, niet naar het einde van de regel.

Uitleg

Vloeiend lezen > modellen

Lees het fragment op het digibord vloeiend voor of laat een leerling van aanpak 3 het stukje vloeiend voorlezen. Laat de leerlingen meelesen. Wijs na het voorlezen op tip 5: *Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel*. Herhaal waar het bij die tip om gaat. Bespreek kort hoe dat bij het voorgelezen fragment te horen was.

Werkinstructie •

leerwerkboek plus p. 82 en 83 | Vloeiend & vlot p. 66 tip 5

Werkinstructie • •

leerwerkboek p. 47 | Vloeiend & vlot p. 54-57, p. 66 tip 5

Een tekst op AVI M5 correct, vlot en vloeiend lezen met begrip.

•• Correct en vlot lezen: woorden met y.

••• Vloeiend lezen: naar het einde van de zin lezen, niet naar het einde van de regel.

Aan de slag

LEERWERKBOEK

Zelfstandig werken

Help alleen leerlingen die zonder jouw hulp niet verder kunnen.

Na het maken van de opdrachten kunnen de leerlingen verder oefenen in Vloeiend & vlot.

Terugkijken

Lesdoel nabespreken

Besprek de opdrachten klassikaal.

Vloeiend lezen > laat horen

•• Laat enkele leerlingen van aanpak 1 en 2 een stukje tekst uit deze les voorlezen. Om dat aantrekkelijker te maken, kun je [de leesstoel](#) gebruiken.

••• Leerlingen van aanpak 3 kun je uitnodigen om een stukje voor te lezen uit de tekst die ze in hun leerwerkboek hebben gelezen. Of laat hen kort iets over die tekst vertellen aan de andere leerlingen.

Zouden de leerlingen het hele boek willen lezen? Als dat zo is, verwijst de leerlingen dan naar het boek *Lampje* in de bibliotheek.

Extra leestijd (facultatief)

Geef de leerlingen de opdracht om goed te luisteren naar de tekst die je voorleest. Kunnen ze achterhalen welk soort tekst het is of welk lied het is? Toon de tekst van het lied op het digibord en zing samen het lied nog eens.

De leerlingen lezen daarna verder in hun [leesboek](#).

Aan de slag

1

De zinnen hieronder lopen door op de volgende regel.

Lees elke zin als één zin, zonder pauze aan het einde van de regel.

- 1 Mijn papa en mijn broer spelen rugby in dezelfde club.
- 2 De kinderen van het eerste leerjaar gaan over een kwartier gymmen.

- 3 Af en toe eten mijn broertje en ik een lekkere lolly.
- 4 Mijn jongste zus kan al heel goed met tien vingers typen.

80

Lees de zinnen nu vloeiend voor.

2

Lees de tekst *Hyper*.

Kies daarna een stukje uit de tekst.

Lees dat vloeiend voor aan je maatje.

Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel.

80

66, tip 5

3

De zinnen in *Hyper* zijn op rijm geschreven. De zinnen in opdracht 1 niet.

Kruis aan.

Welke zinnen kun je al goed vloeiend lezen?

☐ de zinnen in *Hyper* ☐ de zinnen in opdracht 1

Welke zinnen las je het liefst?

☐ de zinnen in *Hyper* ☐ de zinnen in opdracht 1

4

Lees met de zandloper de woorden goed en vlot.

Zet een streep tot waar je komt.

80

zilvermeeuwen	gymzaal	koeienvlaai	visueel
superslank	kopieer	pyjama	's zomers
symbool	ontwikkelen	beoordelen	sportarena
internetwinkel	startpagina	cake	puppy
luxaflex	assistent	website	waardeloos
thema	telefonisch	herinnering	dynamiet
show	pagina's	politiehonden	ongemaskerd
route	staafmixer	teddybeer	genade
sorry	achterlichtje	loswrikken	expres
beademing	royaal	explosie	microfoon

Oefen de rijtjes nog een keer.

Lees dan weer goed en vlot met de zandloper.

Zet een streep tot waar je nu komt.

80

Heb je nog tijd? Oefen in Vloeiend & vlot. 54-57

MATERIAAL

- leerkrachtassistent
- Vloeiend en vlot M5 p. 54-57, p. 66 tip 5
- leerwerkboek p. 47, tekst p. 28 en 29
- leerwerkboek plus (aanpak 3) p. 82 en 83
- een (lied)tekst naar keuze (zie *Extra leestijd*)
- leesboek *De fitste klas*

DIDACTISCHE INFO

De leerlingen hebben in de basisles woorden met y geoefend op correct en vlot lezen. In deze vervolgles leggen ze zich toe op het vloeiend lezen. De leerlingen van aanpak 1 en 2 doen dat aan de hand van de tekst *Hyper*, die ze eerder geoefend hebben op correct en vlot lezen. De leerlingen van aanpak 3 doen dat aan de hand van een nieuwe tekst in hun leerwerkboek plus.

OP RONDE

- • Controleer of opdracht 1 voldoende helder is voor de leerlingen. Doe zo nodig een zin voor.
- • Controleer of het duidelijk is hoe de leerlingen de grijze zinnen bij opdracht 2 moeten lezen. Doe eventueel een paar zinnen voor.

NOG ANDERE STRUIKELWOORDEN?

Het doel van de vervolgles is het correct en vlot lezen van het nieuwe woordtype en het toepassen van de tip voor vloeiend lezen. Formuleer dat doel ook voor de leerlingen. Wanneer leerlingen vragen naar de betekenis van woorden, geef dan kort uitleg. Dat kun je doen door een contextzin te geven of door een afbeelding te tonen. Woorden waarvan je de betekenis wilt laten consolideren, bied je het best herhaald aan in andere lessen. [Mijn woordenblad!](#) is een geschikte werkvorm om de woorden te verdiepen en te consolideren.

MATERIAAL

Aan de slag

1

De tekst komt uit het boek *Lampje*.

Welke zin klopt voor jou? Kruis aan.

- ☐ Ik ken het boek *Lampje* al.
- ☐ Ik ken het boek niet, maar ik ben benieuwd naar de tekst.
- ☐ Ik ken het boek niet en ik ben ook niet benieuwd naar de tekst.

2

Lees de tekst.

Lampje is de dochter van de vuurtorenwachter. Elke avond moet zij het licht in de vuurtoren aansteken met een lucifer. Als er op een stormachtige avond geen lucifers meer zijn, moet Lampje nieuwe gaan kopen.

Er gaat een klein lichtje aan, achter in de winkel. Iemand komt met een kaars naar de deur gelopen. Het is de kruidenier, meneer Rozenhout, in een kamerjas en met een sjaal om. Als hij Lampje ziet haast hij zich naar de deur, schuift de grendel eraf en doet hem open. Een enorme windvlaag waait Lampje naar binnen. Het winkelletje rinkelt als een gek. 'Hallo,' bibbert Lampje. 'Heeft u nog lucifers?' 'Deur dicht, deur dicht!' roept meneer Rozenhout, en samen duwen ze de deur tegen de storm in het slot. Het wordt meteen stil. De hagel klettert nog tegen de ruiten, maar dat is buiten. Lampje hijgt en druipt. 'Wat zei je nou, kind? Kom je nou helemaal van de vuurtoren, door de storm?' 'De lucifers waren op. En het licht moet aan.' Meneer Rozenhout schrikt. 'Is dat nog niet aan? Ja natuurlijk moet dat aan! Zeker vannacht! Maar jij gaat die storm niet meer in.' 'Jawel, hoor,' zegt Lampje. 'Dat moet wel.' Ze probeert zeker te klinken, maar haar stem is een raar piepje. Ze wringt haar sjaal een beetje uit en ziet dat haar voeten in een grote plas staan. 'Kom even mee naar boven.' De kruidenier legt een hand op haar natte schouder. 'Droge kleren, warme melk ... Kind je bent verkleumd. Je kunt niet zo ...' Ze schudt zijn hand weer af. 'Ik moet terug! Twee doosjes graag. En of u het op wilt schrijven.' 'Gekkenwerk!' Meneer Rozenhout schudt zijn hoofd.

Annet Schrag, *Lampje*, Singel Uitgeverij, 2017

Loopt een zin aan het einde van de regel door?

Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel. Oefen dat met de grijze zinnen in de tekst. Lees om de beurt de grijze zinnen vloeiend voor.

80

81

Lees nu de hele tekst met je buur.

Lees om de beurt een stukje aan elkaar voor. Lees naar het einde van de zin, niet naar het einde van de regel.

66, tip 5

Ik begrijp & ik vind

3

Past het bij Lampje of bij meneer Rozenhout?

Verbind.

Lampje	•	heeft haast
meneer Rozenhout	•	is verrast
	•	is zorgzaam
	•	is verkleumd

Lampje heeft geen geld bij zich om de lucifers te betalen.

Wat zegt ze om te regelen dat het toch betaald wordt?

Zet in de tekst een streep onder die zin.

4

Als jij naar buiten gaat in de kou of regen, krijg je vast ook tips, zoals 'doe een muts op'.

Van wie krijg jij tips met slecht weer? Wat zegt hij of zij dan?

Vertel het aan je buur.

10

Heb je nog tijd? Lees dan in je boek.

Aandacht voor woorden

Mijn woordenblad!

hangbrug

kriskras

boomtop

vastsjorren

op het hart drukken

wiebelen

in een wip

struikelen

opening

schuifelen

	Mijn mooie, leuke, grappige, moeilijke ... woorden

Voor het lezen

Ik **lees** deze tekst:

- om meer te weten te komen over ...

Ik **verken** de tekst en kijk naar:

- de titel, de afbeeldingen
- de kopjes
- de eerste zinnen
- de opvallende woorden

Ik **voorspel**: waarover gaat deze tekst?

Ik denk na:

- wat weet ik daar al over?
- wat wil ik te weten komen?

Tijdens het lezen

Ik **stel** mezelf **vragen**:

- over de inhoud: wat? waarom? hoe? wanneer? ...
- over de betekenis van zinnen en woorden

Ik **let** op:

- de sleutelwoorden

Ik **leg** een **verband** en let op:

- verbindingswoorden zoals maar, want, toch dus, daarom, omdat ...
- verwijswwoorden zoals ik, hij, ze, haar, jullie, dat, deze ...

Als ik een woord niet begrijp, gebruik ik mijn **woordwijzer**.

Na het lezen

Ik **kijk** terug:

- klopt mijn voorspelling?
- kan ik het **onderwerp** van een stukje tekst vinden?
- wat weet ik nu meer over ...?
- wat wil ik nog weten over ...?

Voor het lezen

Ik **lees** deze tekst:

- om een verhaal te beleven

Ik **verken** de tekst en kijk naar:

- de titel
- de afbeeldingen, de omslag
- de eerste zinnen

Ik **voorspel**: wat zal in deze tekst gebeuren?

Tijdens het lezen

Ik **stel** mezelf **vragen**:

- wat gebeurt er: waar? wanneer? hoe? ...
- wat zie ik in mijn hoofd bij wat er gebeurt?
- welke personages spelen in het verhaal?
- hoe voel ik mij tijdens het lezen?

Als ik een woord niet begrijp,
gebruik ik mijn **woordwijzer**.

Na het lezen

Ik **kijk** terug:

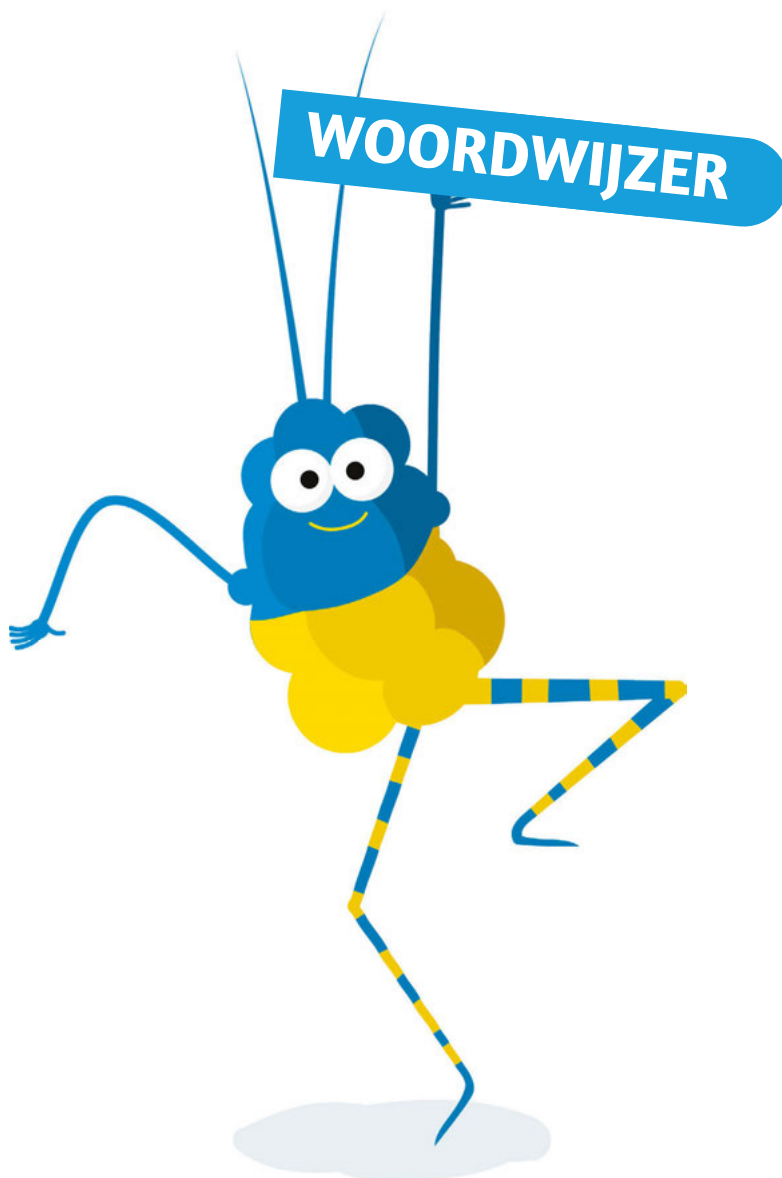
- heb ik de tekst met plezier gelezen? waarom (niet)?
- wat vind ik in de tekst: spannend, grappig, moeilijk, droevig ...?
- welk personage zou ik willen zijn of net niet?
- wat vind ik van de titel?
- voor wie is deze tekst een leestip?

Ik begrijp een woord niet. Wat kan ik doen?

- Ik lees een stukje tekst **voor of na het woord** opnieuw.
- Ik kijk of er een **afbeelding** bij de tekst staat.
- Ik kijk goed naar het **woord**.
Ken ik al delen van het woord?
- Ik **vraag** het aan iemand of **zoek** het woord **op**.

Ik kijk of de gevonden betekenis klopt in de zin.

Dit is Fati.

Hij is dol op atletiek en lopen kan hij als de beste.
Ook al zingt hij ontzettend vals, in rappen is hij een kei.

Juf Sofie

is een superjuf. In haar klas mag je lopen en
op de muren tekenen. Supertof!

Samet

is het liefst altijd met hout
en spijkers in de weer!

*In het Doe-het-zelfpakket zijn twee hoofdstukken uit het Leesboek toegevoegd.
Leer hier de karakters uit het verhaal alvast kennen.*

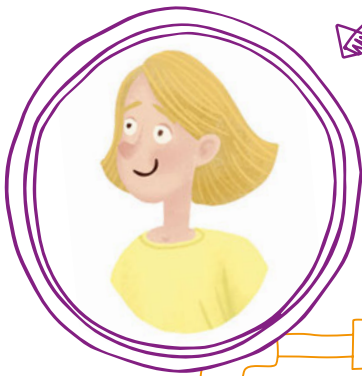
Pien

is de lenigste van de klas
(en de wildste). Ze is voor
niets of niemand bang.

Klaas

is de langste van de hele groep.
Hij kan goed zwemmen.

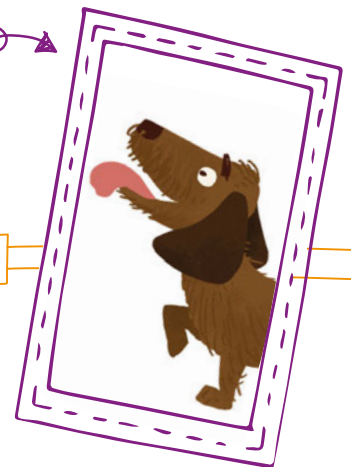

Loes

is dol op lezen en niemand rolt zo
snel als zij.

Worst

Deze verdwaalde teckel mag
van juf Sofie in de klas blijven.

Kom je deze tekens tegen?

Doe dan dit.

Werk samen met je buur.

Lees de tip.

hoorwoorden

regelwoorden

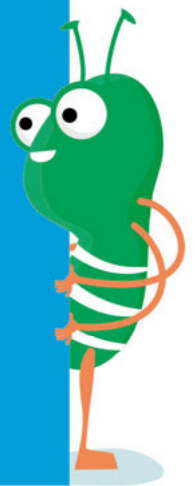
onthoudwoorden

werkwoordspelling

Studio
spelling —

HANDLEIDING

LESVERLOOP

Op verkenning

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Hang de afbeeldingen aan het bord (zie *Praktische info*).

- Verdeel de woordkaarten onder de leerlingen.
- Ze lezen om de beurt hun woord en hangen het bij de passende afbeelding.
- Bespreek dat sommige woorden een hoofdletter hebben en andere niet.
 - Hoofdletter bij: namen, straten, steden, dorpen en landen
 - Hoofdletter bij: heilige personen en feestdagen
- Laat de leerlingen nog enkele namen bedenken.
- Woorden als bijbel, kerstbal, paasei ... parkeer je aan de zijkant van het bord.

Uitleg

Overloop samen de uitlegkaart.

De leerlingen kruisen het juiste rondje aan: R voor regelwoorden.

Herhaal de functie van hoofdletters en wanneer we die gebruiken, met speciale aandacht voor hoofdletters bij namen van heilige personen of zaken en feestdagen. Wijs ook even op de samenstellingen.

Aan de slag

DIFFERENTIATIE

De opdrachten kunnen ook in duo's gemaakt worden.

LEERWERKBOEK

Opdracht 2

De leerlingen onderstrepen de woorden die met een hoofdletter worden geschreven. Nadien schrijven ze de woorden bij het juiste hart: hoofdletter of geen hoofdletter.

Opdracht 3

De leerlingen onderstrepen de woorden die met een hoofdletter worden geschreven.

Opdracht 4

De leerlingen schrijven de volledige zin op. Ze vervangen de symbolen door de juiste letter, al dan niet geschreven als hoofdletter.

R4

regelwoorden - 4

Wanneer schrijf je een hoofdletter?

- aan het begin van een zin
Ik woon in een drukke stad. Waar woon jij? Dat is ver!
- namen van mensen en dieren
Ahmed Els De Preter Oscar, onze poes
- namen van straten, steden, dorpen en landen
Kerkstraat Brussel Spanje
- namen van heilige personen en zaken
God Jezus Christus Allah de Heilige Geest
- samenstellingen met namen van heilige personen
een Mariabeeld een Boeddhabeeld
- namen van feestdagen
Pasen Kerstmis Nieuwjaar Suikerfeest

Samenstellingen met namen van feestdagen schrijf je met kleine letter.

Pasen maar paasfeest, paasei, paaszondag
Kerstmis maar kerstavond, kerstfeest, kerstboom

Aan de slag

2 Onderstreep de woorden die een hoofdletter nodig hebben en schrijf ze in de juiste kolom.

☐erstmis
 ☐rankrijk
 ☐aart
 ☐oek
 ☐llah
 ☐od
 ☐ijm
 ☐ond

Schrijf alle woorden bij het juiste hart.

hoofdletter

geen hoofdletter

3 Onderstreep de woorden waar een hoofdletter hoort.

zondag kwam mijn beste vriend theo op bezoek.

we speelden heel de middag met tante Kato.

mijn vrolijke hond bolle kwam kwispelend naar ons toe.

we wandelden door de noordstraat tot aan het kapelletje van maria.

daar vertelde tante het mooie kerstverhaal.

4 Welke letter past op de plaats van ☺? Schrijf de zin op.

☺aaron woon je niet graag in de ☺erkstraat?

☺asen, ☺erstmis, ☺llerheiligen en ☺lnksteren zijn kerkelijke ☺eestdagen.

☺eem ☺obby, onze ☺ond meel

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 5

Werk klassikaal.

De leerlingen kruisen het vakje aan van de zinnen die volledig correct zijn.

Het gaat om een herhaling en vastzetting van de theorie.

Terugkijken

5

Kruis de juiste zinnen aan.

- ☐ Namen schrijf je altijd met een hoofdletter.
- ☐ Een dorp, stad of land schrijf je nooit met een hoofdletter.
- ☐ Feestdagen krijgen altijd een hoofdletter.
- ☐ Heiligen krijgen soms een hoofdletter.

MATERIAAL

- afbeeldingen (zie *Praktische info*)
- woordkaarten (zie *Praktische info*)
- uitlegkaart R4
- leerwerkboek p. 14 en 15

PRAKTISCHE INFO

- Zorg voor afbeeldingen van het Atomium, een poes, een kerststal, een juf of meester en een Boeddhabeeld. Hang de afbeeldingen op het bord.
- Maak de volgende woordkaarten: Brussel, Oscar, poes, juf, meester, Kerstmis, kerststal, os, ezel, Jezus Christus, Maria, Boeddha.

DIDACTISCHE INFO

Als de leerlingen ernaar vragen, kun je uitleggen waarom je de ene keer *bijbel* en de andere keer *Bijbel* schrijft. Het hangt ervan af wat je bedoelt. Bedoel je de heilige teksten zelf, dan schrijf je het met een hoofdletter. Bedoel je een exemplaar van de bijbel of de bijbel als voorwerp, dan schrijf je het met een kleine letter. Dit geldt ook voor de Koran e.d. Schenk er nu niet te veel aandacht aan, dat komt later aan bod.

In de rugzak

In L2B4Les7 leerden de leerlingen hoofdletters al correct gebruiken:

- in het begin van een zin en bij namen van mensen en dieren, straatnamen,
- namen van dorpen, steden en landen.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Leren leren: kennismaking met spellingstrategieën en expliciteren van gebruikte strategie.

TIP

In hoekenwerk kun je enveloppen schrijven met een tiental woorden waarvan de eerste letter onzichtbaar is. De leerlingen moeten de woorden al dan niet met hoofdletters schrijven. Zorg ook voor een correctiesleutel.

Bijvoorbeeld: k of K?

- .erstmis, .oeken
- .iekeboe, .inderen, .orenstraat
- .ortrijk, .ermis, .atrien
- .abouter, Verenigd .oninkrijk

AANDACHT VOOR WOORDEN

- Allah

naam van God in de islam

Wij bidden vijf keer per dag tot Allah.

- een Boeddhabeeld

een beeld van Boeddha, de stichter van het boeddhisme, een godsdienst

In die tempel zag ik een levensgroot Boeddhabeeld.

Toon afbeeldingen van Boeddha en van de islam. Dat zal het woordbegrip vergroten.

LESVERLOOP

Op verkenning

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Opdracht 1

Werk klassikaal. De leerlingen schrijven de samenstelling bij de passende afbeelding.

Kom samen tot het besluit dat deze woorden samenstellingen zijn. We volgen daarbij verschillende stappen: het zijn **regelwoorden**.

Uitleg

Overloop samen de **uitlegkaart**.

De leerlingen kruisen het juiste rondje aan: **R** voor **regelwoorden**.

Benadruk dat de leerlingen goed moeten weten van welke woorden de samenstelling is gemaakt.

Aan de slag

DIFFERENTIATIE

- Opdrachten 2 tot en met 5 kunnen ook individueel gemaakt worden.
- Geef suggesties aan de duo's over hoe ze kunnen samenwerken.
- Belangrijk is dat ze de woorden hardop verklanken.

LEERWERKBOEK

Opdracht 2

De leerlingen sorteren de woorden in de juiste rij: samenstelling of geen samenstelling.

Opdracht 3

De leerlingen kleuren van elke samenstelling het eerste deel. Vraag dat ze dat nauwkeurig doen.

Opdracht 4

De leerlingen maken samenstellingen met hoofd, hand, tand. Taalzwakke leerlingen kun je enkel de eerste twee rijen laten invullen.

Opdracht 5

De leerlingen maken de samenstellingen af en schrijven ze helemaal op. Uit welke woorden bestaat de samenstelling? Laat de leerlingen de verlengingsregel eventueel verwoorden.

Op verkenning

1

Wat zie je op de foto? Het heeft steeds te maken met pijn.

R5

regelwoorden - 5

Samenstellingen

Een samenstelling bestaat uit meerdere woorden.
Schrijf de woorden aan elkaar.

Voorbeelden

duik + bril = duikbril
voet + bal + schoen = voetbalschoen

Soms hoor je niet alle klanken in de samenstelling. Toch schrijf je alle letters van de twee woorden.

vuur + rood = vuurrood
acht + tien = achttien
hoofd + pijn = hoofdpijn
feest + dag = feestdag

boeken + kast = boekenkast
woorden + boek = woordenboek

woorden van de week

de boottocht
de fietsas
de handschoen
de hoofdpijn
lichtgroen
vuurrood

extra woorden

de boekenkast
de feesttent
de pingpongbal
de waterstraal
het kleurpotlood
het nachtdier

Aan de slag

2

Schrijf de woorden in de juiste rij:

schilder – huiswerk – straten – jarig – keizer – voorruit – geldkist – handdoek.

samenstelling

geen samenstelling

3

Kleur van elke samenstelling het eerste deel.

4

Maak deze samenstellingen af met hoofd-, hand- of tand-.

_____ arts	_____ schoen	_____ pijn
_____ stuk	_____ vlees	_____ vat
_____ doek	_____ tas	_____ pasta

5

Maak de samenstelling af en schrijf.

Het is een *fees* dag. _____
Sami is *ach* *ien* jaar. _____
Die man is *scha* *ryk*. _____
Zie je die rode *vrach* *auto*? _____
Gebruik *hou* *lym* om de blokken te plakken. _____

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 6

Dictee met twee

De leerlingen dicteren elkaar woorden uit de woorden van de week en extra woorden (eventueel).

Ze controleren samen de opgeschreven woorden aan de hand van de uitlegkaart.

- Het dictee kan ook klassikaal. Zorg ervoor dat de correctie meteen gebeurt.
- Een visueel dictee kan ook: de leerling kijkt naar een woord van de week, draait de uitlegkaart om en schrijft het woord op. Een woord juist overschrijven lijkt eenvoudig, maar voorkomt foutief inprenten.

Terugkijken

6

Dictee met twee

Dicteer om de beurt een woord van de week.
Schrijf het woord telkens op.

Ik schrijf het woord ...	Is het woord juist of fout?		Foutje? Schrijf het nu juist.
	juist	fout	
	juist	fout	
	juist	fout	
	juist	fout	
	juist	fout	
	juist	fout	

MATERIAAL

- uitlegkaart R5
- leerwerkboek p. 16 en 17

DIDACTISCHE INFO

- De leerlingen leerden in het tweede leerjaar al samenstellingen schrijven.
- Het is belangrijk dat ze weten uit welke woorden de samenstelling is gemaakt en dat ze stilstaan bij de betekenis van de woorden om de samenstelling correct te kunnen schrijven. Leg daar dus sterk de nadruk op.
- We nemen ook woorden als brieven/bus, boeken/kast, woorden/boek op, maar leggen de regel voor de tussenklank nog niet uit. Belangrijk is wel dat de leerlingen aanvoelen dat het eerste deel van de samenstelling uit een meervoud op -en bestaat. Begeleid taalzwakke leerlingen daarbij. Geef heel wat voorbeelden en wijs op de afzonderlijke woorden en hun betekenis, bv. Een boekenkast is een kast met veel boeken.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Leren leren: expliciteren van gebruikte strategie.
- Gericht samenwerken in duo's om tot een oplossing te komen.

TIP

- Houd met de leerlingen een wedstrijdje 'samenstellingen bedenken'. Verdeel de klas in groepen van 3 of 4 en laat hen in 3 minuten zo veel mogelijk samenstellingen verzinnen. Eén leerling schrijft op. Na 3 minuten kijken alle leerlingen de woorden na. Welke groep verzamelde de meeste juist geschreven samenstellingen?
- Laat de leerlingen om zich heen kijken. Zo zullen ze gemakkelijk nieuwe samenstellingen vinden: pennenzak, boekentas, schoolbord, rekenschrift, leesboek, kleurpotlood ...

AANDACHT VOOR WOORDEN

- **de voorruit**
ruit aan de voorkant van de auto
Er zit een barstje in de voorruit van de auto.
- **vooruit**
naar voren, verder
De schildpad gaat erg traag vooruit.
- **het handvat**
deel van een voorwerp waarmee je het kunt vastnemen, verplaatsen of gebruiken
Ik kan de emmer niet dragen want het handvat is stuk.

LESVERLOOP

Op verkenning

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Opdracht 1

Werk klassikaal. De leerlingen verbinden de klankgroepen en vormen zo de woorden. Wijs hen erop dat we soms drie of vier stukjes kunnen gebruiken voor één woord. Dat zijn woorden met meer dan twee klankgroepen.

Geef nog enkele opdrachten, bijvoorbeeld:

- Welke woorden hebben met 'bang zijn' te maken?
- Welke woorden bestaan uit één klankgroep, twee klankgroepen ...?
- Bij welke woorden hoor je aan het einde van de eerste klankgroep een lange klinker, een korte klinker, een medeklinker?

Kom samen tot het besluit dat we bij deze woorden verschillende stappen moeten volgen: het zijn **regelwoorden**.

Uitleg

Overloop samen het **stappenplan klankgroepen**.

De leerlingen kruisen het juiste rondje aan: **R** voor **regelwoorden**.

Schenk voldoende aandacht aan het stappenplan.

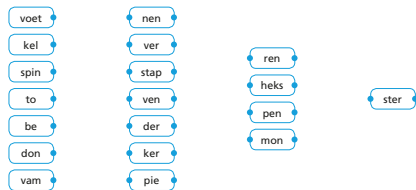
Welke stappen uit het stappenplan heb ik nodig?

Op verkenning

1

Verbind de stukjes van de volgende woorden:

spinnen – donker – beven – voetstappen – keldermonster – toverheks – vampieren.

stappenplan klankgroepen

Stappenplan klankgroepen

klankers: a, e, i, o, u

medeklinkers: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z

molen

mollen

Hoor je een woord met **meer dan één klankgroep**?

Wat **hoor** je aan het einde van de klankgroep?

1. Je hoort een **medeklinker**.

Je schrijft wat je hoort.

paar den kas teel

2. Je hoort een **tweetekensklanker** (oe, ui, eu, ie).

Je schrijft wat je hoort.

flui ten bloe men

Maar let op de **regel** bij deze woorden:

3. Je hoort een **lange klinker**.

Je schrijft de lange klinker met één letter op.

a dem ne gen

4. Je hoort een **korte klinker**.

Je schrijft na de korte klinker twee dezelfde medeklinkers.

kni kker wa ssen

Aan de slag

DIFFERENTIATIE

- De leerlingen werken individueel.
- Je kunt zwakkere spellers laten samenwerken met sterke spellers. Op die manier leren ze van elkaar.
- Taalzwakke leerlingen hoeven niet alle oefeningen per opdracht te maken. Zij mogen per opdracht slechts de helft van de oefeningen maken.

LEERWERKBOEK

Opdracht 2

De leerlingen geven de woorden met één klankgroep eenzelfde kleur. Ze doen hetzelfde voor woorden met twee klankgroepen, met drie klankgroepen en met vier klankgroepen. Ze gebruiken voor elke groep een andere kleur. Doe enkele woorden klassikaal.

Opdracht 3

De leerlingen schrijven rijmwoorden op kronen, bonnen en vonken.

Opdracht 4

De leerlingen schrijven de wij-vorm van het werkwoord op. De ik-vorm of stam is gegeven.

Opdracht 5

De leerlingen vullen de passende letters in. Daarna schrijven ze de woorden helemaal op.

Terugkijken

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Besprek met de leerlingen de opdrachten. Wat loopt al vlot? Wat nog niet?

Aan de slag

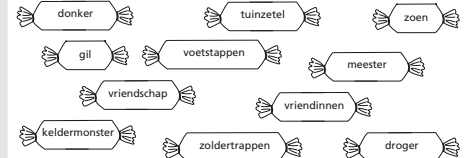
2 Geef de volgende woorden telkens een andere kleur:

woorden met één klankgroep

woorden met twee klankgroepen

woorden met drie klankgroepen

woorden met vier klankgroepen

3 Schrijf rijmwoorden op.

rijmt op kronen	rijmt op bonnen	rijmt op vonken
z. _____	l. _____	l. _____
l. _____	w. _____	dr. _____
w. _____	br. _____	kl. _____
l. _____	z. _____	z. _____

4 Schrijf de wij-vorm.

Ik zoen.	Wij <u>zoenen</u>	Ik telefoneer.	Wij _____
Ik dans.	Wij _____	Ik vergeet.	Wij _____
Ik droom.	Wij _____	Ik verkoop.	Wij _____
Ik klim.	Wij _____	Ik verwerk.	Wij _____

5 Vul de passende letters in en schrijf.

Drie viendi_____en namen _____

een besh_____ing. _____

Ze gingen op stap langs mo_____erige paadjes. _____

Ze zagen scha_____ige huisjes. _____

Ze kwamen langs een ku_____e koeien. _____

Hun schoonz_____en werden vuil. _____

Maar ze waren zo gelu_____ig! _____

MATERIAAL

- per leerling: kleurpotloden
- uitlegkaart stappenplan klankgroepen
- leerwerkboek p. 18 en 19

PRAKTISCHE INFO

Zorg dat het stappenplan klankgroepen zichtbaar is in de klas. Verwijs er regelmatig naar.

DIDACTISCHE INFO

Deze les herhaalt het correct schrijven van woorden met klankgroepen waar je aan het einde een lange of korte klinker of een medeklinker hoort. We passen dit nu ook toe bij woorden met meer dan twee klankgroepen.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Strategieën toepassen om vragen en opdrachten op te lossen.
- Leren leren: expliciteren van gebruikte strategie.

TIP

Laat de leerlingen regelmatig verwoorden waarom je de medeklinker verdubbelt of waarom we de lange klinker enkel schrijven. Op die manier zullen ze de regels sneller onthouden.

AANDACHT VOOR WOORDEN

- **verwerken**
gebruiken om iets te maken
De tuinman verwerkt de rozen in een prachtig boeket.
- **beslissen**
zeggen hoe iets zal gebeuren of zal zijn
We beslisten dat we op reis gingen naar Spanje.

LESVERLOOP

Op verkenning

1

Maak de oefening aan het bord.

WW1

werkwoorden - 1

Werkwoorden (tt)

Werkwoorden zeggen wat iemand doet of wat er gebeurt.

Maak in je hoofd de zin: Kun je ...?

Kun je **lopen**? Ja, dus lopen is een werkwoord.

Kun je **molen**? Nee, dus molen is geen werkwoord.

Werkwoorden hebben verschillende vormen.

1. Is het een persoonsvorm?

Stel de ja/nee-vraag.

Komt Tom morgen? **Lezen** jullie dat boek graag?

De persoonsvorm staat vooraan. Daarna volgt bijna altijd het **onderwerp**.

Stel de vraag: wie/wat + persoonsvorm.

2. Kies de juiste persoonsvorm.

ik-vorm (stam)

Ik loop.

Vind je?

jij/hij-vorm (stam + t)

Jij loopt.

Hij vindt.

Tom speelt.

wij/jullie-vorm (infinitiefvorm)

Wij lopen.

Jullie vinden.

De jongens spelen.

- De **stam**: zet ik voor het werkwoord. Meestal is dat de infinitief zonder -en. Ik loop. Ik vind. Ik lees.

- De **infinitief**: zo staat het werkwoord in het woordenboek. De infinitief eindigt op -en. lopen vinden lezen

Aan de slag

2

Geef elk werkwoord de juiste kleur.

- ik-vorm: blauw
- jij/hij-vorm: rood
- wij/jullie-vorm: groen

3

Vul de juiste persoonsvorm in.

Onze hond **slaapt** op het deken.

Onze honden _____ in hun mand.

Tobias **rent** vaak achter de poes aan.

De burens _____ ook achter hun poes aan.

4

Vul de juiste persoonsvormen in.

kletsen → Rob		weten → Hij
dansen → Abdul		fietsen → Alex
kuchen → Jullie		knagen → Hij
halen → Marie		eten → Wij
smeren → Jullie		snauwen → Ik
zingen → Ik		

Welke twee werkwoorden staan hier? _____ en _____

Extra

5

Welke letter(s) zitten onder de vlek? Schrijf op.

Elsie verte _____ dat ze vaak gaat wandelen met haar vriendin.

Dan l _____ pen ze tussen de weiden.

Soms vr _____ t iemand hen de weg naar het dorp.

Er bl _____ t ook wel eens een hond naar hen.

en dan schri _____ en ze zich een hoedje.

Soms zi _____ en ze op een bankje.

En _____ ten dan een boterham.

Ik gel _____ f dat ik ook wel eens mee op stap w _____ l

Op verkenning

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Spel: Raad je mee?

Roep een leerling naar voor.

- Geef de leerling een woordkaart met een **handeling**.
- De leerling doet de handeling (Ik ... **geeuw**).
- De klas raadt en vult aan: Jij ... **geeuwt**.
- Vervolgens doet de volledige klas de handeling.
- Vul klassikaal aan: Wij ... **geeuwen**.
- Hang de **woordkaarten** aan bord en vul de ik-vorm, jij/hij-vorm en de wij-vorm telkens aan.
- Herhaal met andere werkwoorden.

Uitleg

Overloop samen de **uitlegkaart**.

Overloop de ik-vorm (stam), de jij/hij-vorm (ook met mama, Piet ...)

(stam + t) en de wij-vorm (ook met jullie, zij, de mannen ...) (infinitief).

Aan de slag

DIFFERENTIATIE

- Opdrachten 2 tot en met 5 kunnen ook in duo's gemaakt worden.
- Geef suggesties aan de duo's over hoe ze kunnen samenwerken.
- Maak een overwogen keuze om heterogene of homogene groepen te vormen.
- Raad de leerlingen aan om de uitlegkaarten en het stappenplan klankgroepen te raadplegen.

LEERWERKBOEK

Opdracht 2

De leerlingen duiden de persoonsvormen aan.

Ze kleuren de ik-vorm blauw, de jij/hij-vorm rood en de wij/jullie vorm groen.

Opdracht 3

De leerlingen vullen de juiste persoonsvorm aan in zinnen. Een andere persoonsvorm van het werkwoord is gegeven.

Opdracht 4

De leerlingen vullen de juiste persoonsvorm in. De gekleurde vakjes uit de puzzel vormen twee werkwoorden (lachen en wenen). Taalzwakke leerlingen kun je enkel de eerste puzzel laten invullen.

Extra opdracht 5

De leerlingen bedenken de ontbrekende letters van de persoonsvormen en schrijven de persoonsvormen op.

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 6

Dictee met twee

Leerling A leest twee woordkaarten (zie *Op verkenning*) voor aan leerling B in de ik-vorm. Leerling B noteert de jij-vorm. Vervolgens leest leerling B twee woordkaarten aan leerling A voor in de ik-vorm en noteert leerling A de jij-vorm.

Terugkijken

6

Dictee-met-twee.
Schrijf de jij-vorm op.

ff

Foutje gemaakt?

MATERIAAL

- woordkaarten (zie *Praktische info*)
- WW1 en stappenplan klankgroepen (eventueel)
- leerwerkboek p. 20 en 21

PRAKTISCHE INFO

Maak woordkaarten met een handeling die gemakkelijk in de klas kan uitgebeeld worden: bijvoorbeeld ik geeuw, ik schrijf, ik zit, ik slaap, ik lees, ik drink, ik eet, ik zoek, ik dans ... Je vindt ze in de [leerkrachtassistent](#).

DIDACTISCHE INFO

In de lessen spelling leren de leerlingen de persoonsvormen (in de tegenwoordige tijd) correct schrijven aan de hand van een overzicht van de verschillende vormen. De werkwoorden worden aangeboden in drie hoofdvormen. Belangrijk is dat je niet enkel *hij, zij, wij, jullie* ... aanbiedt, maar ook onderwerpen zoals *honden, Piet, mama* ...

In de rugzak

Deze les herhaalt de spelling van de persoonsvormen zoals aangebracht in B3Les2.

En hierna

Voorlopig vermijden we de werkwoorden met -d op het einde van de stam omwille van de dt-regel (antwoorden, worden, vinden). Die komen later aan bod.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Leren leren: kennismaking met spellingstrategieën en expliciteren van gebruikte strategie.

TIP

Kopieer een stukje tekst uit een leesboek en maak vlekken over de persoonsvormen. Schrijf de infinitief zelf op. Laat de leerlingen bijvoorbeeld tijdens hoekenwerk de tekst vervolledigen.

AANDACHT VOOR WOORDEN

- **knagen**
kleine stukjes van iets afbijten
Het konijn knaagde aan de wortel.
- **zich een hoedje schrikken**
heel erg schrikken
Mama schrok zich een hoedje toen de vaas omviel.

LESVERLOOP

Op verkenning

1 Maak de opdracht aan het bord.

hoorwoorden - 4

Woorden met aai, oei en ooi
Je hoort aai, oei en ooi.
Je schrijft aai, oei en ooi.

Aan het einde van een woord schrijf je nooit j.

Aai, oei en ooi staan ook in het midden van een woord.

zwaaien
moete
doelen

woorden van de week

de ooevaar
het lawaai
bloeien
omdraaien
opgroeien
mooier

extra woorden

de melkkoeien
de papegaai
de snoeischaar
de vlooiën
bemoeien
moeilijk

Aan de slag

2 Omcirkel zes woorden met aai, ooi of oei.

Ik heb een mooi boek gelezen.
Twee koeien vonden het saai in de wei.
Ze stonden de hele dag te loeien.
Maar ze mochten nooit de wei uit.
Op een dag kregen ze een moeilijke opdracht ...

3 Welk woord past erbij? Vul in.

Ik ?

Piet ?

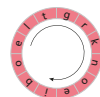
Karel ?

4 Vul aan.

Ik zwaai.	Wij <u>zwaaien</u>	een kooi	zes <u>loeien</u>
An roeit.	Wij _____	Ik snoei.	Wij _____
Wij knoeien.	Ik _____	Ik aai.	Wij _____
een vlo	veel _____	een haai	drie _____

5 Zoek de woorden met aai, ooi of oei in het wiel.

Op verkenning

BESPREKING DOOR DE LEERKRACHT

Spel: aai, ooi, oei

Hang letterkaarten aan de muur: aai, ooi en oei.

- Lees telkens een woord voor: *opgroeien, mooier, omdraaien, ooievaar, bloeien, koeien, nooit, lawaai, maaien, haaien*.
- De leerlingen luisteren met de ogen dicht.
- Ze draaien zich om naar de juiste letterkaart.
- Kunnen ze nog woorden bedenken met aai, ooi en oei?

In een grotere ruimte laat je de leerlingen naar de juiste letterkaart lopen.

Uitleg

Overloop samen de **uitlegkaart**. Leg de nadruk op aai, ooi en oei in het midden van een woord en de notatie ervan: aai zijn twee klanken, maar we schrijven drie letters: aai.

De leerlingen kruisen het rondje aan: H voor hoorwoorden.

Ze lezen de woorden van de week en eventueel de extra woorden.

Aan de slag

DIFFERENTIATIE

Opdrachten 3, 4 en 5 kunnen ook individueel gemaakt worden.

LEERWERKBOEK

Opdracht 2

De leerlingen omcirkelen zes woorden met aai, ooi en oei.

Opdracht 3

De leerlingen schrijven de passende persoonsvorm met aai, ooi en oei bij elke afbeelding. De beginletter is gegeven.

Opdracht 4

De leerlingen vullen de persoonsvorm of het meervoud aan.

Opdracht 5

De leerlingen zoeken in elk wiel met letters een lang woord met aai, ooi en oei. Ze schrijven de woorden op.

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 6

Dit is een **evaluatieopdracht**. Lees de zinnen voor, met de aai-, ooi- en oei-woorden voluit. Geef de leerlingen na elke zin de tijd om de letters in het woord in te vullen en het woord volledig op te schrijven. Noteer na elke zin het antwoord op het bord en vraag de leerlingen hun werk na te kijken. Je hoeft niet alle zinnen te dicteren.

Terugkijken

6

Vul aai, oei of ooi aan en schrijf op.

Ik _____ mijn hamster. _____
Piet *st* _____ l met zijn vader. _____
Ik *z*/*w* _____ naar de bureu. _____
Ik *d*/*r* _____ het blad om. _____
Dat is een *m* _____ boek. _____
Dat zal ik *n* _____ / doen! _____
Zwent daar een *h* _____? _____
Zet je de parkiet in zijn *l* _____? _____

MATERIAAL

- letterkaarten: aai, ooi en oei (zie *Praktische info*)
- uitlegkaart H4
- leerwerkboek p. 22 en 23

PRAKTISCHE INFO

Maak drie letterkaarten: aai, ooi en oei. Hang ze bij voorkeur aan drie verschillende muren van de klas (zie *Op verkenning*).

DIDACTISCHE INFO

We volgen de hoorstrategie omdat een specifieke klank door een vaste lettercombinatie geschreven wordt, net als bij eeuw, ieuw en uw. Het moet een gewoonte worden om deze lettercombinaties juist te schrijven.

In de rugzak

In het tweede leerjaar leerden de leerlingen woorden met aai, ooi en oei correct schrijven. We brengen nu meer woorden met deze klanken aan, ook in langere woorden.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Leren leren: kennismaking met spellingstrategieën en expliciteren van gebruikte strategie.

TIP

Spel: stoepkrijtcirkels

- Teken drie grote cirkels. In de ene schrijf je 'aai', in de tweede 'ooi' en in de derde 'oei'.
- Verdeel de leerlingen over de drie cirkels.
- In een bakje op een centrale plaats – ongeveer even ver verwijderd van de drie cirkels – ligt stoepkrijt: er is net één krijtje minder dan er leerlingen in de cirkel staan.
- Vertel een verhaal met woorden met aai, ooi en oei.
- Wanneer je een aai-woord leest, rennen de leerlingen uit de aai-cirkel zo snel mogelijk naar het bakje, nemen een stuk stoepkrijt en schrijven het woord in de cirkel.
- De leerling die geen stukje krijt wist te bemachtigen of het woord fout schreef, mag in een andere cirkel gaan staan.
- Na enkele woorden kun je de volledige groepen eens naar een volgende cirkel laten schuiven.

AANDACHT VOOR WOORDEN

- **bloeien**
bloemen dragen (enkel gezegd van planten)
Die rozenstruiken bloeien in juni.
- **knoeien**
kliederen, morsen
Mo knoeit zo als hij schildert.
- **stoeien**
worstelen, spelend vechten
De katten liggen te stoeien op de mat.

LESVERLOOP

Aan de slag

Aan de slag

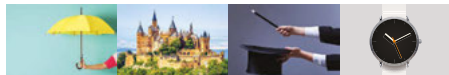
1

Vul in: aai, ooi of oei.

De *er* is niet aardig.Is zwart een *m* kleur?Wat een *lar*!Die kat zit vol *ul* en!De vogel zit in de *l*.Ik *zur* naar hem.Ze wil een rok met *ph* en.Het is lente, de struiken *bl* en.

2

Vul de woorden aan.

a of aa	e of ee	o of oo	u of uu
verdag	kastlen	hgtierrees	schadw
zaterdag	lfrijd	oktber	avontren
verzplu	verlngen	lvenaar	rwerk
bejnde	lvaar	mnnster	brtaal

3

Vul de zin aan met de passende persoonsvorm en hoofdletters.

we (vieren) pasen met de bure: bettie, kasper en juul.

kasper (weten) omdat er geen paaseitjes zijn voor hem.

(kijken) hij wel goed? ik (tonen) het eitje achter de boom.

4

Welke samenstelling kun je maken?

8 + 10

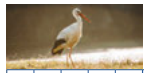

Terugkijken

5

Wie houdt de wacht in het museum?

Vul de woorden en de code in.

één plank, meer

één

Hans wordt groter,

twee

hij

Haha, wat een mop,

je bent echt

De wachter van het museum is een

DIFFERENTIATIE

- Opdrachten 1 tot en met 4 kunnen ook individueel gemaakt worden.
- De leerlingen werken in duo's. Je kunt homogene of heterogene groepen vormen.
- Geef suggesties over hoe ze kunnen samenwerken.
- Wijs op het gebruik van de uitlegkaarten.

Alle opdrachten in deze les zijn [herhalingsopdrachten](#).

De leerlingen gaan meteen aan de slag.

Geef slechts een korte werkinstructie bij de opdrachten. Begeleid enkel de leerlingen die moeite hebben met de opdrachten en zonder jouw hulp niet verder kunnen.

LEERWERKBOEK

Opdracht 1

De leerlingen vullen [aai](#), [ooi](#) of [oei](#) in.

Opdracht 2

De leerlingen oefenen op woorden met [klankgroepen](#) waar je aan het einde een korte klinker, een lange klinker of een medeklinker hoort.

Opdracht 3

De leerlingen schrijven de zin correct over: ze passen de [persoonsvorm](#) aan en gebruiken [hoofdletters](#) waar nodig.

Opdracht 4

De leerlingen schrijven de [samenstellingen](#) correct aan de hand van de afbeeldingen. Wijs eventueel op het gebruik van de verlengingsregel. Met taalzwakke leerlingen overloop je best de afbeeldingen.

Terugkijken

LEERWERKBOEK

Opdracht 5

In deze opdracht komen [alle spelproblemen](#) uit dit blok aan bod.

De leerlingen schrijven telkens het correcte woord in het rooster:

ooievaar – planken – roeiboten – groeit – grappig.

Vervolgens noteren ze de gevraagde letters in het juiste vak van het rooster onder aan de bladzijde.

Zo komen de leerlingen tot de oplossing 'papegaai'.

In deze les komen alle **spelproblemen van blok 4** aan bod. Verwijs naar de woorden aan het bord. Verwijs ook naar de **uitlegkaarten** die bij deze les kunnen gebruikt worden.

H4 hoorwoorden - 4

Woorden met aal, oei en ool
Je hoort **aal**, **oei** en **ool**.
Je schrijft **aal**, **oei** en **ool**.

woorden van de week
de oeleveer
het lawaai
bloeien
omdraaien
opgroeien
mooier

extra woorden
de melkkoeien
de papgegal
de snoetschaar
de vlooiën
bemoeien
moeilijk

Aan het einde van een woord schrijf je nooit j.
Aal, oei en ool staan ook in het midden van een woord.
zwaaien
moeite
dooien

R4 regelwoorden - 4

Wanneer schrijf je een hoofdletter?

- aan het begin van een zin
Ik woon in een drukke stad. Waar woon jij? Dat is ver!
- namen van mensen en dieren
Ahmed Els De Preter Oscar, onze poes
- namen van straten, steden, dorpen en landen
Kerkstraat Brussel Spanje
- namen van heilige personen en zaken
God Jezus Christus Allah de Heilige Geest
- samenstellingen met namen van heilige personen
een Mariabeeld een beeldhabeeld
- namen van feestdagen
Pasen Kerstmis Nieuwjaar Suikerfeest

Samenstellingen met namen van feestdagen schrijf je met kleine letter.
Pasen maar paasfeest, paasel, paaszondag
Kerstmis maar kerstavond, kerstfeest, kerstboom

R5 regelwoorden - 5

Samenstellingen
Een samenstelling bestaat uit meerdere woorden.
Schrijf de woorden aan elkaar.

Voorbeelden
duik + bril = duikbril
voet + bal + schoen = voetbalschoen

Soms hoor je niet alle klanken in de samenstelling. Toch schrijf je alle letters van de twee woorden.
vuur + rood = vuurood
acht + tien = achttien
hoofd + pijn = hoofdpijn
feest + dag = feestdag
boeken + kast = boekenkast
woorden + boek = woordenboek

woorden van de week
de boottocht
de fietstas
de handschoen
de hoofdpijn
lichtgroen
vuurood

extra woorden
de boekenkast
de feesttent
de pingpongbal
de waterstraal
het kleurpotlood
het nachtdier

W11 werkwoorden - 1

Werkwoorden (tt)
Werkwoorden zeggen wat iemand doet of wat er gebeurt.
Maak in je hoofd de zin: Kun je ...?
Kun je **lopen**? Ja, dus lopen is een werkwoord.
Kun je **mollen**? Nee, dus mollen is geen werkwoord.
Werkwoorden hebben verschillende vormen.

1. Is het een persoonsvorm?
Stel de ja/née-vraag.
Kont: Tom morgen? Lezen jullie dat boek graag?
De persoonsvorm staat vooraan. Daarna volgt bijna altijd het **onderwerp**.
Stel de vraag: wie/wat + persoonsvorm.

2. Kies de juiste persoonsvorm.
ik-vorm (stam) jij/hi-j-vorm (stam + t) wij/julle-vorm (infinitiefvorm)
Ik loop. Jij loopt. Wij lopen.
Hij vindt. Jullie vinden.
Tom speelt. De jongens spelen.

- De **stam**: zet ik voor het werkwoord.
Meestal is dat de infinitief zonder -en.
Ik loop. Ik vind. Ik lees.
- De **infinitief**: zo staat het werkwoord in het woordenboek.
De infinitief eindigt op -en.
lopen vinden lezen

stappenplan klankgroepen

Stappenplan klankgroepen
klankers: a, e, i, o, u
medeklankers: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z

Hoor je een woord met **meer dan één klankgroep**?
Wat hoor je aan het einde van de klankgroep?

1. Je hoort een medeklinker.
Je schrijft wat je hoort.
paar| den kas| teel

2. Je hoort een tweetellenklank (oe, ui, eu, ie).
Je schrijft wat je hoort.
flui| ten bloe| men

Maar let op de **regel** bij deze woorden:

3. Je hoort een lange klinker.
Je schrijft de lange klinker met één letter op.
a| dem ne| gen

4. Je hoort een korte klinker.
Je schrijft na de korte klinker twee dezelfde medeklankers.
kni| ker wa| ren

MATERIAAL

- uitlegkaarten H4, R4, R5, WW1 en stappenplan klankgroepen
- leerwerkboek p. 24 en 25

PRAKTISCHE INFO

Zet zwakke en sterke leerlingen samen zodat ze van elkaar leren (de zwakkere leerlingen krijgen uitleg of hulp van de sterkere leerlingen en die moeten zich inspannen om iets uit te leggen).

DIDACTISCHE INFO

Deze les is een herhalingsles van blok 4. De leerlingen krijgen de kans om de spelproblemen die in dit blok aan bod zijn gekomen goed te oefenen en zo te verankeren. Zo ervaren ze zelf wanneer ze een bepaald spelprobleem goed of minder goed beheersen.

VAKOVERSCHRIJDENDE DOELEN

- Gericht samenwerken in duo's om tot een oplossing te komen.
- Strategieën toepassen om vragen en opdrachten op te lossen.

TIP

- Laat de leerlingen regelmatig de regels bespreken die ze toepassen.
- Deze les heeft als doel verder te oefenen op behandelde spelproblemen. Het is niet de bedoeling nu al te beoordelen. Succeservaringen opdoen is op dit moment belangrijker. Zorg ervoor dat de leerlingen plezier beleven aan het spellen.

AANDACHT VOOR WOORDEN

Sta nog even stil bij de woorden waarmee de leerlingen het moeilijk hadden in de vorige lessen. Breng ze ter sprake in een zinvolle context.

Contacteer onze Zwijsen adviseurs

Heb je vragen over dit **Doe-het-zelfpakket** of over *Studio taal en spelling*? Onze adviseurs staan voor je klaar om al je vragen te beantwoorden. De Zwijsen adviseurs kunnen je ook op de hoogte brengen van interessante acties en promoties.

Anneleen Coppens

T 0497 77 51 30
anneleen.coppens@
uitgeverijzwijsen.be

Elke Verhulst

T 0490 66 60 95
elke.verhulst@
uitgeverijzwijsen.be

Tim Francis

T 0496 87 53 86
tim.francis@
uitgeverijzwijsen.be

Evelyn Vernimmen

T 0473 36 02 21
evelyn.vernimmen@
uitgeverijzwijsen.be

Stephanie Lodrioor

T 0473 33 13 23
stephanie.lodrioor@
uitgeverijzwijsen.be

Hanne Vertessen

T 0494 70 68 77
hanne.vertessen@
uitgeverijzwijsen.be

Annouk Thijs

T 0474 68 01 02
annouk.thijs@
uitgeverijzwijsen.be

www.uitgeverijzwijsen.be/mijnadviseur
Ontdek welke adviseur verantwoordelijk is voor
jouw school/gemeente.

Aan het verwerven, waar nodig, van toestemming tot overname is door de uitgever de uiterste zorg besteed. Zou desondanks blijken dat een rechthebbende over het hoofd is gezien, dan verzoeken wij deze contact op te nemen met Uitgeverij Zwijsen België N.V.

Met Studio taal, de nieuwe taalmethode voor leerjaar 2 tot 6,
breng je samen taal tot leven!

www.studiotaal.be

Studio spelling vormt samen met Studio taal de perfecte
combinatie voor je spelling- en taalonderwijs.

www.studiospelling.be

Studio taal & spelling bij jou op school?
Vraag nu jouw presentatie!

Onze Zwijsen adviseurs komen graag met de
materialen naar jouw school om *Studio taal* & *Studio
spelling* inhoudelijk toe te lichten.

Bel ons op 03 205 94 94 voor een afspraak.

Uitgeverij Zwijsen België

Klantendienst – telefoon: 03 205 94 94

E-mail: info@uitgeverijzwijsen.be

www.uitgeverijzwijsen.be